

SITUATION

S T H L M

#200

APRIL 2014
ÅRGÅNG 19

PRIS: 50 kronor
SÄLJAREN ERHÅLLER HÄLFTEN

NUMMER
200
1995-2014

**LADDAT LUGN
FRÅN UTÖ**

**MELANDERS
BLOMMOR
ÄR ÄLDST**

**SÖDERMALM
- ALLA FÖR ALLA,
EN FÖR EN**

**ANNIKA
ÖSTBERG
KAJSA
GRYTT**

ANDERS ÖFVERGÅRD

"Mitt stora dilemma är varför man ska sova"

SABINA DDUMBA RAINER HARTLEB ZHALA HURULA ELIN UNNES KRYSS ZELDA

SÄLJ PÅ AUKTION

Våra experter hjälper såväl privatkunder som företag med försäljning av:

- Enstaka föremål och hela bohag
- Dödsbon
- Företagsflyttar
- Avyttring av utställningsmöbler, lager och nyproduktion
- Konkurer och mycket annat

KONTAKTA OSS IDAG FÖR EN GRATIS VÄRDERING ONLINE ELLER BESÖK GÄRNA VÅRT AUKTIONSHUS

LADDA NERVÅR PRISVINNANDE APP
Inom några få minuter är du redo att lägga bud eller sälja varor.

Lauritz.com
A bid better

AUKTIONSHUSET LAURITZ.COM STOCKHOLM · Slakthusgatan 22, Globen · Tel 08-68 69 880
stockholm@lauritz.com · Inlämning och visning mån, tis, ons, fre 11-18 · tors 11-19 · lör 10-15

JOEL NILSSON

18 JAG GER ALDRIG UPP. MEN PÅ DEN HÄR RESAN MED "NYBYGGARNA" HAR JAG FÅTT LÄRA MIG ATT MAN MÅSTE GE UPP IBLAND

Anders Öfvergård om insikten han fick under inspelningen av *Nybyggarna* – att man inte kan få någon att sluta missbruka som inte vill det själv

ANNA-KARIN NILSSON

14 ÖPPENHETEN HAR SINA GRÄNSER

Caroline Hainer, journalist, författare och Sofo-bo, om gentrifieringens baksida

ANNIKA ÖSTBERG

34 HUR BALANSERAR MAN HEROINMISSBRUK OCH TVÅ MORD?

Annika Östberg försöker balansera sin svärta. Inte räkna fängelseår

24 Melanders Blommor

Naturligtvis valde John F. Kennedy och Greta Garbo Stockholms äldsta blomsterhandel

28 Förtätad förvandling

Ödemark i Stockholm försvinner. Som en del av globaliseringen

38 Laddat lugn från Utö

Hur ett grundämne från skärgården hamnade i både fjärrkontrollen och på primetime-tv

58 Svepet

Zhala, Stadsmuseet, Kajsa Grytt, Hurula, terapeuter ser på film, Elin Unnes, naturligt vin, Brilljant, Zelda, Dåtid Sthlm, recensioner med mera

7 Sabine Ddumba

Gör sin egen gospel

8 Gata fram och tillbaka

Situation Sthlms första redaktion på Roslagsgatan 48

10 Maria Hagström

Vad nya ord säger om vår tid

11 Situation Waldersten

12 Rainer Hartleb

Jordnära Jordbro

42 Stolt

Ögon på perrong

44 Min plats i stan

Dag Rejving på Situation Sthlm. Har sålt alla 200 nummer av tidningen

46 Mina drömmar

Tommy Erholt vill bygga en husbåt

48 Med egna ord

Försäljarnas sidor

57 Korsord

64 Brilljant

Betongmöbelgjutaren Josefina Halfwordson

65 Dåtid Sthlm

April 1995

66 Läsaren

AnnaLena Andersson, Ringen, Skanstull

Situation Sthlm nummer 200. Var så goda!

Att vi skulle komma ut med 200 nummer av Situation Sthlm verkade inte särskilt troligt när jag stod precis innanför dörrarna till Medborgarplatsens tunnelbana, uppgång Björns trädgård, med en låda tidningar och väntade på att någon försäljare eventuellt skulle dyka upp.

Det var vinter, mellandagarna mellan jul och nyår 1995, och situationen för Situation Sthlm var inte helt lysande. Vi hade inga pengar, ingen lokal. Vi hade nämligen precis vräkts från Kullagret i Björns trädgård – då någon form av aktivitetsplats/jobsökartorg i Arbetsförmedlingens regi – där vi fått låna ett skåp och en soffhörna några månader.

Men ett gäng lite ystra försäljare som strax före lucia aningen högljutt anmält sin ankomst, just som ett jobbtorg drog i gång en så-skriver-du-ditt-cv-kurs i rummet intill, fick det att rinna över för någon form av ansvarig. Vi ombads dra omedelbart.

Jag minns att vi hämtade tidningarna vi fått lagra i källaren där dagen efter med en hyrbil, och det ryktas att någon i transporttjänsten bröt av tändstickor i husets alla läs efteråt som tack för hjälpen.

Vet inte om det ryktet stämmer.

DET VAR DAG Rejving – den enda i dag levande tidningsförsäljaren som sålt samtliga nummer av Situation Sthlm – som föreslog att han skulle

åka runt till de olika ställen där vi haft redaktioner genom åren och ta en bild på dem nu och skriva några rader. Se sidan 50. Vi började nämligen, apropå ingenting annat, tala om de olika ställen vi varit på, vilken skillnad det är i dag mot då.

Den första ordentliga redaktion vi hade var på Roslagsgatan 48. Det första vi köpte när vi beviljades ett EU-bidrag där var en dator med prestanda nog att kunna göra tidningen själva, i huset. Så vi slapp köa för datorer på Tidskriftsverkstaden.

Deras serversystem var lite osäkert, nämligen. Det hände sig ibland att mindre datorvana personer, när de skulle logga in och dumpa av sina medhavda dokument från floppydis-

kar ner på servern och det inte gick som de tänkt sig, började rota runt och kasta saker.

En gång – vi hade 24 timmar till deadline – hade någon kastat hela mappen med formgivnings- och bildbehandlingsprogrammen.

Men det blev en tidning den gången också.

Och har fortsatt bli. 200 gånger. Så var så goda. Och tack.

Ulf Stolt
chefredaktör
& ansvarig utgivare
ulf@situationsthlm.se

Situationister "Det här är ett perfekt jobb att ha"

Ulf Stolt

GÖR: Chefredaktör & ansvarig utgivare

"MED TANKE PÅ att det är nummer 200 som kommer ut nu så gick jag ner och tittade på alla omslagen som sitter i hallen. De täcker

en hygglig yta. Men staplar man tidningarna på varandra blir det bara en knappt meterhög stapel.

Vi har under de här 200 numren suttit på fem olika kontor och gjort tidningen samt hängt på Tidskriftsverkstaden en period i början, både när den låg i Gamla stan och senare i Stadsbiblioteket.

Jag minns den första datorn med modemuppkoppling, rullpappersfaxen som vi till slut slog sönder för att den var så kass. Och utrymmet under golvet på Roslagsgatan som vi alltid kollade innan vi stängde för dagen så att ingen lagt sig att sova där och riskerade att läsas in över natten."

Maria Hagström

GÖR: Reporter

"DEN FÖRSTA SITUATION Sthlm jag medverkade i var nummer 108. Framsidan pryddes av texten "Bostad nu!" skrivet med vit målarfärg på blå bakgrund. Det

var våren 2006 och jag skrev om ungdomsfilmfestivalen Vårullen i Fittja. Nummer 108 var precis som detta ett aprilnummer. Och jag var situationist även i den tidningen. Där säger jag att efter min praktik på Situation Sthlm kommer jag att vara en klokare journalist.

Sedan dess har 92 nummer skickats till tryck. Jag har intervjuat nästan lika många tidningsförsäljare och skrivit flera hundratusental tecken. Och på köpet har jag förhoppningsvis blivit lite klokare."

Simon Karlsson

GÖR: Arbetar som timvikarie i distributionen

"JAG PLUGGAR PÅ Socialhögskolan i Stockholm. Jag såg en lapp som satt på anslagstavlan i skolan om att Situation Sthlm

sökte timvikarier till distributionen. Jag har tidigare jobbat i fem år på Stadsmissionens sociala center, så jag kände ju till målgruppen och träffar en del här i dag som jag känner igen därifrån.

Jag har varit på Situation Sthlm i tre veckor drygt. Det är kul. Man kommer nära människor här, stället är litet och de kommer till disken och köper tidningar.

Just nu i vår har jag lite studieuppehåll. Jag har en juridikenta som släpat lite som jag ska göra nu och sedan börja läsa heltid igen till hösten. Det här är ett perfekt jobb att ha vid sidan av studierna."

ALLA MÄNNISKOR ÄR OLIKA. Så enkelt är det. Vi har lärt oss det under de 19 år Situation Sthlm sålts på gatorna i Stockholm. Vissa har säljet i sig, andra lär sig snabbt, några måste jobba lite hårdare. När vissa väljer att skrika ut sin frustration och ilska väljer andra att skriva av sig i tidningen. Några gör både och.

Situation Sthlm erbjuder hjälp till självhjälp

genom meningsfull sysselsättning med tidningsförsäljningen utifrån varje individs villkor. Utöver möjligheten att tjäna egna pengar erbjuder vi också juridisk hjälp och stöd i kontakten med bland annat myndigheter.

När du köper Situation Sthlm ger du säljaren inte bara reda pengar utan mycket, mycket mera. Tack.

Situation Sthlm ges ut av Situation Sthlm AB. Tidningen är fackligt, partipolitiskt och religiöst obunden och kommer ut sista onsdagen i månaden 12 gånger om året.

Situation Sthlm AB ägs i lika delar av chefredaktör Ulf Stolt, Rainbow Sweden samt Ideella föreningen Situation Sthlm.

Aktiebolaget delar inte ut vinst till aktieägarna, allt eventuellt överskott återinvesteras i verksamheten.

STYRELSEN
SITUATION STHLM:
Ulf Stolt

Hans Larsson (ordförande)

Peter Söderlund

Den sociala verksamheten är en ideell förening. Försäljarna är hemlösa eller före detta hemlösa. Alla försäljare skriver under ett avtal, får en id-bricka med foto och en försäljningsplats.

Den sociala verksamheten består bland annat av distribution av tidningen, försäljarcafé, skrivarverkstad, försäljarblogg, datarum och juridisk rådgivning.

Värdegrund Situation Sthlm:
• är en gatutidning
• skapar debatt och opinion om hemlöshet och utsatthet
• erbjuder hemlösa människor sysselsättning
• verkar för yttrandefrihet

Målgrupp:

Situation Sthlm är en lågtröskelverksamhet som riktar sig till hemlösa, f.d. hemlösa och socialt utsatta människor. Många ur målgruppen har missbruksproblem och/eller är drabbade av psykisk ohälsa.

Syftet med tidningsförsäljningen, utöver den inkomst den genererar, är att skapa en struktur i tillvaron, stimulera till minskat missbruk och genom verksamheten få hjälp och stöd.

Verksamheten erbjuder också timanställning, arbetsträning, OSA-placering, skrivarverkstad, datorstöd, motiverande samtal, juridisk rådgivning och diverse aktiviteter.

Personer som inte omfattas av det sociala stöd som samhället erbjuder eller inte har några etablerade kontakter inom tex. socialtjänst, kriminalvård eller psykiatri skrivs inte in som försäljare av Situation Sthlm.

Syftet med Situation Sthlms verksamhet är rehabilitering med arbete som metod. Vår målgrupp

består av de personer vars stöd från Situation Sthlm kompletteras av samhällets insatser.

REDAKTION
Chefredaktör & ansvarig utgivare
Ulf Stolt
ulf@situationsthlm.se
08-545 953 90

Reporter
Maria Hagström
maria@situationsthlm.se

Consigliere
Jan Lindström

Art Director
Jesper Weithz

Webbredaktör
Jenny Lindroth
jenny@situationsthlm.se

Redaktionsråd
David Bogerius, Gerd Eriksson, Alexandra Sundqvist

Korrektur
Hanna Hård

Medverkande skribenter
Henrik Emilsson, Maria Lindén, Jan-Erik Strömbäck

Medverkande fotografer & illustratörer
Marc Femenia, Sara Moritz, Anna-Karin Nilsson, Joel Nilsson, Magnus Sandberg, Jesper Waldersten

För osignerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material.

Hemsida
www.situationsthlm.se

E-post
red@situationsthlm.se

Tryck
V-Tab 2013

Räckvidd
136 000 läsare
(Orvesto konsument 2013:1)

Upplaga
32 800 ex/mån (TS helår)
ISSN: 1400-4437

LEDNING & ADMINISTRATION
VD

Pia Stolt
pia@situationsthlm.se
08-545 953 87

Ekonomi
Lilian Dahlqvist
lilian@situationsthlm.se
08-545 953 86

Adress
Krukmakargatan 34A
118 51 Stockholm

Tel
08-545 953 91

Fax
08-668 79 09

Organisationsnummer
55 66 49-1071

Plusgiro/Bankgiro
pg. 25 59 89-6
bg. 5774-9327

SOCIAL VERKSAMHET
Verksamhetsansvarig
Jenny Lindroth
jenny@situationsthlm.se
08-545 953 88

Samordnare
Ingmari Olofsson
ingmari@situationsthlm.se
08-545 953 81

Mariah Jansvik
mariah@situationsthlm.se
08-545 953 81

Telefonnummer distribution
08-545 953 81

Öppettider
Måndag till fredag kl. 8-15
Lördag kl. 10-14

Plusgiro/Bankgiro
pg. 28 19 18-3
bg. 5357-3259

Insamlingskonto
90 19 19-1

Organisationsnummer
80 24 11-14 97

ANNONSERING & PRENUMERATION
Herman Sundgren
herman@situationsthlm.se
08-545 953 94

Privatprenumeration
12 nummer kostar 660 kronor

E-post
situationsthlm@pressdata.se

441 Tryckbak 428

I huvudet på läsarna "Agneta jag önskar dig all lycka i din strävan, kamp, efter att få din dotter på rätt bana"

Tack för texten, Agneta

"Ett öppet brev" från Agneta, som publicerades i Situation Sthlm nummer 198 vill jag tacka för ett bra inlägg.

Inte nog att det är så sant, så starkt gjort som mor att förstå och att skriva om det. Och så bra skrivet.

Om vi människor var mer mån om varandra och reagerade lite då och då när våra ungdomar faktiskt behöver få indikationer på att det de gör inte är ok.

Bara genom att visa att vi bryr oss så ökar deras tillit till samhället. Att bli sedd är så viktigt för det är till viss del det handlar om.

Agneta jag önskar dig all lycka i din strävan, kamp, efter att få din dotter på rätt bana. Min mamma lyckades med mig. Jag fick också ett "skrämskott".

Hälsningar,

JANE

Svar till Agnetas brev till sin dotter

Jag lider och känner med dig även om jag aldrig någonsin kan sätta mig in i hur det är att ha en dotter som missbrukar heroin. Du menar väl med din insändare, men du är helt enkelt felinformerad och de idéer du sprider skapar bara ökat lidande och utanförskap.

Man kan inte straffa människor friska, dessa tvångsåtgärder skapar bara polishat och får människor att gömma sig med sitt missbruk. Oavsett om en ungdom är skyldig eller inte så är det en fruktansvärd

upplevelse att bli ivägvingad till en polisstation, förhörd, avklädd naken för kroppsbesiktning (med våld om så krävs) och sedan tvingad att urinera framför en annan människa.

Detta skapar ett enormt polishat och samhällsförakt hos de allra flesta och det får människor med problem att gömma sig istället för att söka hjälp. Slumpvisa drogtester i skolorna hjälper inte heller enligt en stor undersökning i USA (Yvonne M. Terry-McElrath et al., 2013). Eleverna började i stället byta från lättare till tyngre droger eftersom att de är svårare att spåra.

Om vi minskade på dessa represiva åtgärder och såg människor med missbruksproblematik som just människor med missbruksproblematik och inte som omoraliska knarkare så skulle det vara mycket lättare för dem att söka hjälp.

Denna hårda attityd har också gjort att vår missbruksvård är ovetenskaplig, den hjälper knappt människor alls. Allt som är "mot" droger är bra och inget utvärderas. Många kastar till exempel ut patienten om de får veta att hon fått ett återfall, detta gör att missbrukarna inte kan vara ärliga mot sina vårdgivare.

Tänk om man kastade ut psykiskt sjuka för att de "betedde sig konstigt".

Ett exempel på dålig vård är det välkända tolvstegsprogrammet som enligt deras egen statistik inte hjälper flera människor än antalet som själva, utan någon behandling alls, klarar av att bli friska.

Vår egen officiella statistik från Brå och CAN visar att allt pekar åt fel håll:

fler testar, fler missbrukar, fler dör, priser går ner, tillgängligheten ökar och polisen fokuserar på brukare i stället för langare.

Det enda som vi framhåller som bra är att något färre testar droger jämfört med andra länder. Men vad hjälper det när lika många missbrukar och fler dör? I andra länder med en mer human politik, som till exempel Portugal, pekar istället parametrarna åt rätt håll. Vi måste börja visa medmänsklighet och följa forskningen. Med tvång botar vi inga människor.

Kom också ihåg att utan starka opioider, som heroin är, skulle vi ha mycket svårt att behandla akut smärta. Allt är med andra ord inte dåligt med droger.

Med detta sagt så hoppas jag verkligen att din dotter får hjälp och vågar vara ärlig trots att hon har behandlats så illa av polisen.

LARS

Sjukt bra tidning

Vill tacka så mycket för en så sjukt bra tidning. Enda tidningen jag läser så noga från början till slut. Intressanta artiklar och väldigt bra insändare.

PAULA

Svar till Jane

Det värmdes att någon läst det jag skrivit och även tagit sig tid till att skriva en fin kommentar. Tack för det. Vill bara berätta att min dotter nu mår bra, är gift och väntar sitt andra barn. Hon har överklagat sin dom och jag håller tummarna.

AGNETA

Ni lyser upp

Vill bara tacka för mycket bra läsning och visa vad som hänt med några av alla mina nummer av Situation Sthlm. Tillsammans med en sylthink från dotterns skolkök, lim, sammetsband och lampsladd blev det en superfin lampa.

EVA

Intressant med typsnitt

Som vanligt hittade ni på Situation Sthlm ett kul sätt att berätta om skyltar och annat i stan, nämligen att fokusera på typsnitt.

Trevlig läsning och informativt.

Jag är själv gammal grafiker. Men av den gamla skolan, så jag har suttit och skurit ut bokstäver och tryckt för hand och gjort skyltar och reklam och allt möjligt. Och alltid varit intresserad av hur bokstäver ser ut, läsbarhet, alla varför och därför som omgärdar typografi.

Bokstäver och hur de ser ut är viktigt och jag blev glad att just Situation Sthlm valde en så smal grej att berätta om.

BJÖRN

Konstig recension

Jag fick inte riktigt ihop er recension av plattan *Mauro&Pluras tåggluff*. Den ges bara två och och en halv stjärna av fem möjliga. Men samtidigt skriver recensenten att de båda är några av Sveriges finaste låtskrivare, med "låtkataloger få, om någon, kan mäta sig med".

Jag tycker att två så bra låtskrivare i alla fall borde få minst godkänt betyg.

NINNI

Skriv till I huvudet på läsarna

Situation Sthlm, Krukmakargatan 34 A, 11851 Stockholm. Fax: 08-668 79 09. Mejl: red@situationsthlm.se. Skriv namn och postadress (om du har någon). Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt material.

HUVUDSTAN

59 Prunus accolade i Kungsan

VÅRTECKEN Även om vi inte – som i Japan – håller fest när körsbärsträden blommar så är det många stockholmare och turister som blir en smula gladare av de rosa körsbärblommorna i Kungsträdgården.

De är ett säkert vårtecken.

De 59 träden planterades för 25 år sedan och är av sorten Prunus 'accolade' – ett prydnadsträd som inte får några körsbär.

Vanligtvis blommar träden sista veckan i april. Hur länge blomningen pågår beror på temperaturen nattetid.

Är det nån fara för knopparna i år om det blir kallt nu?

– Nej, de brukar tåla låga temperaturer, säger Bodil Hammarberg som är landskapsarkitekt på trafikkontoret som ansvarar för träden.

Hur höga kan träden bli?

– De kan bli sex meter höga och har en livslängd på 50 år.

Vilken är trädens värsta fiende?

– Människorna. Många älskar träden, men det finns också de som skadar träden. Ibland med ett fordon, ibland genom evenemang som kläms in under träden.

GERD ERIKSSON

LIFE BODILHAMMARBORG/REUTERS

Löpare över stock och sten

CITYLOPP Den 24 april går det bra för den med extra mycket spring i benen att delta i Salomon City Trail. Det är ett löparlopp på kvällstid i centrala delarna av Stockholm där bansträckningen och underlaget är tuffare och mer varierade än vanligt. Det kräver både uthållighet och explosivitet av deltagarna. Loppet går i utmanande trappor, på snåriga bakgator och i rejäla backar både uppför och nerför. Antingen väljer man att springa ett varv och får ett lopp på 7 kilometer eller så springer man två varv och får ett lopp på 14 kilometer. Det finns dam- och herrklass på båda sträckorna. Loppet går bland annat i Gamla stan, på Skinnarviksberget, Söder och Riddarholmen. Start och mål är i Kungsträdgården.

GERD ERIKSSON

Kafé Nyinflyttad

INFO En gång i månaden ordnar Stadsmuseet Kafé Nyinflyttad. Nästa gång är 24 april. Då kan den som är nyinflyttad ta sig till museet för att lära sig mer om Stockholm. Även den som vill lära känna någon nyinflyttad är välkommen och begreppet nyinflyttad är relativt.

– Vi har haft de som bara bott här en dag och de som bott här i flera år, men vill lära sig mer om Stockholm, säger Ingrid Severin på Stadsmuseet.

Vilka är det som kommer?

– Det har varit besökare här från både Tyskland, Spanien, Azerbajdzjan och Skövde. Så det är väldigt blandat.

Åldern på besökarna är mellan 17 och 75 år och antalet besökare varierar från gång till gång. Det är gruppen som är på plats som bestämmer vilken info de vill ha. Frågorna brukar röra alltifrån nöjen till nyttigheter.

Vilken är den vanligaste frågan på Kafé Nyinflyttad?

– Hur man skaffar sig en bostad i Stockholm.

GERD ERIKSSON

Lena Sundström.

"Eftersom det här utspelade sig på den tiden då motsatsen till en nazist inte förmodades vara en vänsterextremist. När den självklara motsatsen till en nazist i stället var alla vi andra"

Lena Sundström i en krönika i Dagens Nyheter 14 mars. Apropå årets bild 1985 – kvinnan med handväskan som dänger till en skinnskalle i Nordiska rikspartiets marsch i Växjö – och hur – eller om – man törs sprida den bilden i dag.

Egen guide i taxin

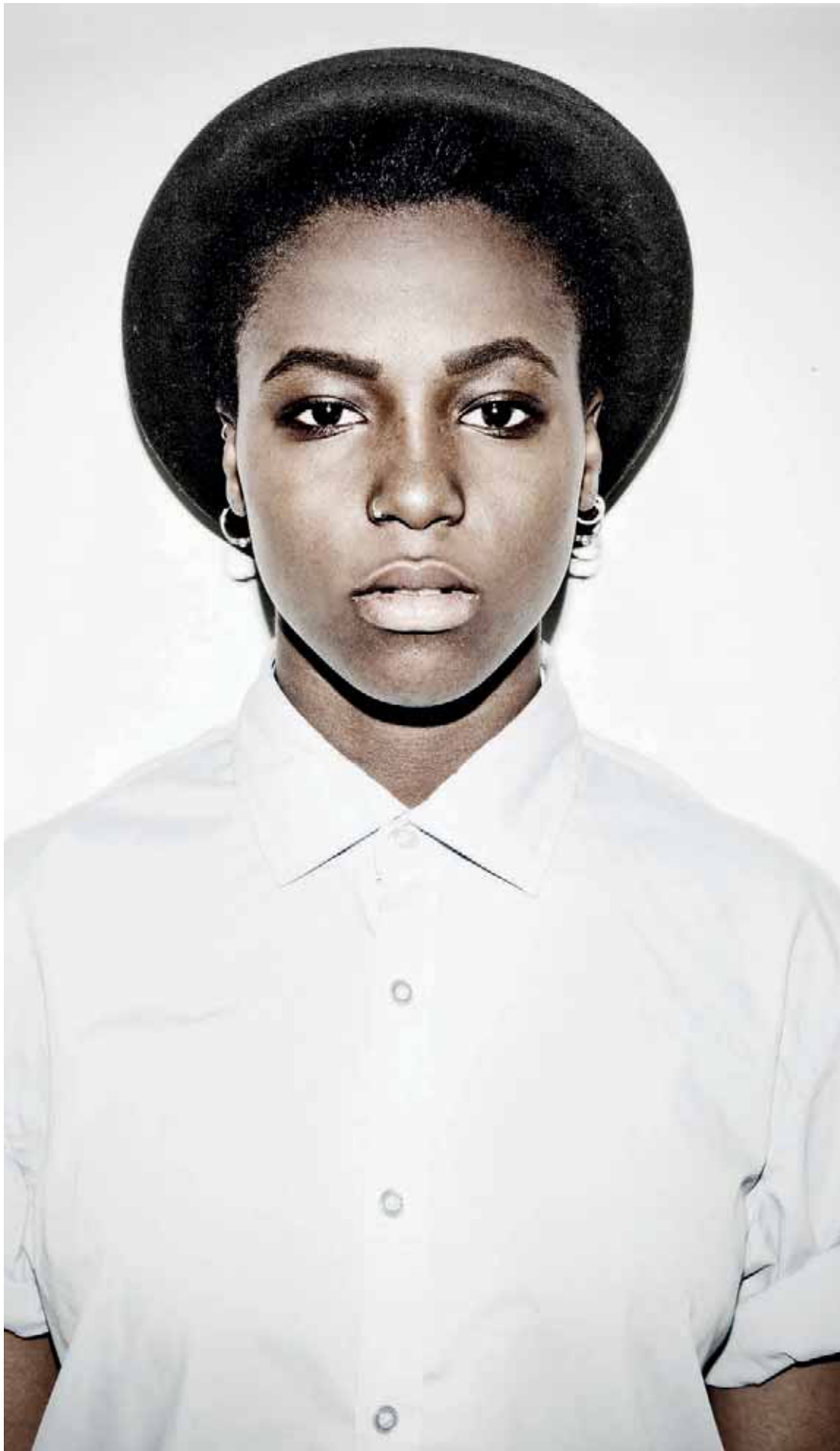
TURISM Den som är sugen på en egen guidning i stan kan ringa Taxi Stockholm. 18 av deras chaufförer är specialutbildade för att kunna guida till spännande platser och vackra utsikter i Stockholm. De berättar både om historiskt viktiga händelser

och moderna anekdoter under vägen. Lilla innerstadsturen tar 1,5 timme och stora innerstadsturen tar 2 timmar. Det går också bra att skräddarsin egen rutt i samråd med chauffören. Guidningen sker på svenska eller engelska. Vid behov även på franska, finska, tyska eller spanska. Oavsett

vilket så får den som vill mer info än de vanliga turistguiderna kan erbjuda.

– Som bekant undgår inget en taxiförare. De kan berätta om det där lilla extra som händer här i stan, säger Natalia Santos på Taxi Stockholm.

GERD ERIKSSON

.....
SOLODEBUT OKÄND FAST LÄNGT
IFRÅN OHÖRD

"Jag kände mig inte redo"

DET ÄR MYCKET möjligt att du har hört Sabina Ddumba sjunga, men du vet förmodligen inte om det. Den skivdebuterande stockholmaren sjunger på såväl Katy Perrys världshit "Walking on Air" som Adam Kanyamas "The Golden Child" och Mohammed Alis "Rapstjärna".

– När jag körat bakom andra har jag känt ett grymt sug efter att stå där själv och spela min egen musik. Jag har spelat in lite ända sen 2010, men det har mest varit för att få studiovana. Flera har frågat om jag inte ska släppa nåt, men jag kände mig inte redo. Jag hade inte hittat min grej, säger Sabina Ddumba.

Hon var nära en finalplats i TV4:s artisttävling *XFactor* för två år sedan. Efter att ha åkt ut i sista gallringen fick hon frågan om hon skulle fortsätta med musiken. "Definitivt", svarade hon.

Den då 18-åriga Sabina Ddumba kunde trösta sig med beröm från Swedish House Mafias Axwell som gästade programmet, men något samarbete inleddes varken med honom eller *XFactor*-coachen Andreas Carlsson. I stället föll bitarna på plats när låtskrivaren Henric Hammarbäck hörde av sig via Facebook.

Han presenterade sångaren för musikerna Johan Salomonsson och Tom Goren och sedan satte arbetet med det kommande albumet i gång.

Nyligen släpptes smakprovet "Scarred For Life" som har beskrivits som "en låt som dryper av hjärtesorg och en röst som river fasader". Låten hade livepremiär på hiphopsajten Kingsizes stora gala i februari.

– Det finns så många som vill ha gospel i sina låtar. Jag har varit med så länge och gjort gospel-arr till andra. Men då är man ibland väldigt begränsad. Nu har jag äntligen kunnat använda det jag lärt mig för att göra vad jag själv vill. Om jag velat slänga in en hel gospelkör har jag gjort det. Jag har lekt med stämmor som jag velat.

DAVID BOGERIUS

Roslagsgatan 10.19 – 11.22

.....

Roslagsgatan har haft sitt nuvarande namn sedan 1885. Under några år i slutet av nittioalet hade Situation Sthlm sin första ordentliga redaktion och distribution på nummer 48. TEXT **ULF STOLT** FOTO **MAGNUS SANDBERG**

PORRKLUBBEN SOM LÅG mitt emot har slagit igen. Och den lite stiligare italienska restaurang som öppnade på hörnan intill, efter att det enklare lunchetablissemang som legat där stängt av spisen, har bytt namn och kulör på markiserna.

Det ligger en högersko, dammodell, vid trottoarkanten i hörnan Ingemarsgatan. En joggare tar trapporna upp mot parken intill med dubbelt radavstånd. En bit ner på Roslagsgatan monterar ett gäng grovisar en byggställning, det klankar och klongar av bultar och stag och han som står på gatan och firar upp grejerna i en talja skriker hela tiden på de två där uppe som tar emot.

UNDER NÅGRA ÅR – om minnet inte sviker helt bör det ha varit mellan åren 1996 och 1999 – hade Situation Sthlm sin första ordentliga redaktion och distribution på Roslagsgatan 48. Vi hyrde en lokal bredvid en resebyrå som inte hade så noggranna öppettider. Lokalen – det var tre rum, inte särskilt stort, fönster mot gatan och gården i rummet längst in där vi hade redaktionen – hade tidigare varit speceriaffär, sades det. Det var små svartvita klinkerplattor på golvet i en del av lokalen och en bit innanför ytterdörren fanns det en lite skum trälucka i golvet som ledde ner till någon sorts under golvet-utrymme där vi lagrade tidningar.

Skivbolaget MNW som låg på samma sida gatan ett kvarter bort har köpts upp av Universal och försvunnit. Studion i porten bredvid ligger inte kvar.

På Chez Albert, gatans franska delikatessbutik som legat på samma adress sedan 1975, är det nyss öppnat för dagen. Och likadant som det alltid varit – prångigt, kontinentalt och latinska delikatesser överallt. Sonen Michel sköter butiken nu, "mamma och pappa är mest på långsemester".

Utanför biluthyrningen mitt emot står två män bakom en vit bil och pekar på en baklykta. En av dem är aningen mer animerad i gesterna.

På övergångsstället vid Frejgatan kommer två damer gående, hon med korta vita jackan pekar på restaurangen med grön markis på andra sidan gatan och förklarar för sin väninna att de "måste äta på soppköket där nån gång".

Det sitter ingen på bänken i Monica Zetterlunds park.

SISTA KVARTERET MOT Odengatan – en kemtvätt, skomakeri, frisören Hårfager, en skinnbutik och när vi passerar bär en man ut en låg byrå från antikaffären på hörnan.

Skyltfönstret vid gitarrbutiken Jam är fyllt av Kissprylar och gitardelar och en ukulele.

Utanför Dahlbergs trafikskola mitt emot Norra Real pågår en säkerhetsgenomgång – motorhuvuven upp, läraren som pekar och en tonårspojke bredvid som står med händerna på ryggen och tittar ner i motorn. Jag står lite för långt bort för att höra allt som sägs, men orden "spolarvätska" och "rattservo" når över gatan.

Gården på Norra Real tom. På trappan till skolan en ensam tjej med väska på axeln som bläddrar i en blå almanacka. Någon ropar från utanför sushibutiken på andra sidan gatan. Bussen kör förbi.

För sjutton år sedan hade Situation Sthlm redaktion några kvarter bort. Det känns inte som så länge sedan. 📍

MARIA HAGSTRÖM DESSUTOM HAR VI, TILL SKILLNAD FRÅN FÖR TIO ÅR SEDAN, FLER MOBILMISSBRUKARE ÄN DATALEKTIKER

dag talar man om köttskatt. Då talade man om köttberg och mansskatt. Det var så likt, då och nu, men ändå inte. Minns för tio år sedan, när kotlettfrisuren var ett nyord och vi pratade om backslick som ett brattigt sätt att sända ut signaler om pengar. Precis som blingblingaren gjorde med sina många smycken. Blingblingaren skulle förstås inte förväxlas med den metrosexuella, som också gillade att smycka sig. Men då snackade vi personer med mer stil, som brydde sig om sitt utseende, håret och kläderna. Trots att det var en man. Och trots att han inte var homosexuell. Men det här betydde inte att den här mannen hade hög

homokompetens för det, kunskap om vad homosexualitet innebär och förmåga att bemöta homosexuella på ett korrekt sätt.

DET HÄR VAR nyord 2004, enligt Språkrådet. Då kallades kaffe latte vuxenvälling och man kunde drabbas av studsmattesjukan. Man hade också börjat krana vin och medelålders kvinnor befarades bli alkoholister av dessa lådor. Det fanns datalektiker som hade svårt att använda datorer. Folk solduschade och var flexitariarer, vegetarian på deltid. Och många tillhörde nånannanismen, där man ansåg att någon annan får ta tag i problemen.

Det senaste året har det däremot kommit två protesterande nyord. Kjolprotest och nagelprotest. Det ena rör män som protesterar mot att kortbyxor inte är tillåtna arbetskläder och i stället har klätt sig i kjol i sommarhettan. Och ska man nagelprotestera målar man med nagellack i symboliska färger. Det kan nog räknas som något slags homokompetens.

I fjol började vi också gubbploga – snöröjning där plogning av bilvägar prioriteras framför busshållplatser och gång- och cykelvägar. Det har vi sluppit i år, däremot har vi precis som 2013 problem med det hjälplösa tillståndet betalskugga – när man

saknar mobiltäckning eller att kort inte går att använda i betalterminaler. Dessutom har vi, till skillnad från för tio år sedan, fler mobilmissbrukare än datalektiker. Och vuxna behöver inte bara nattvandra, de ska också nätvandra.

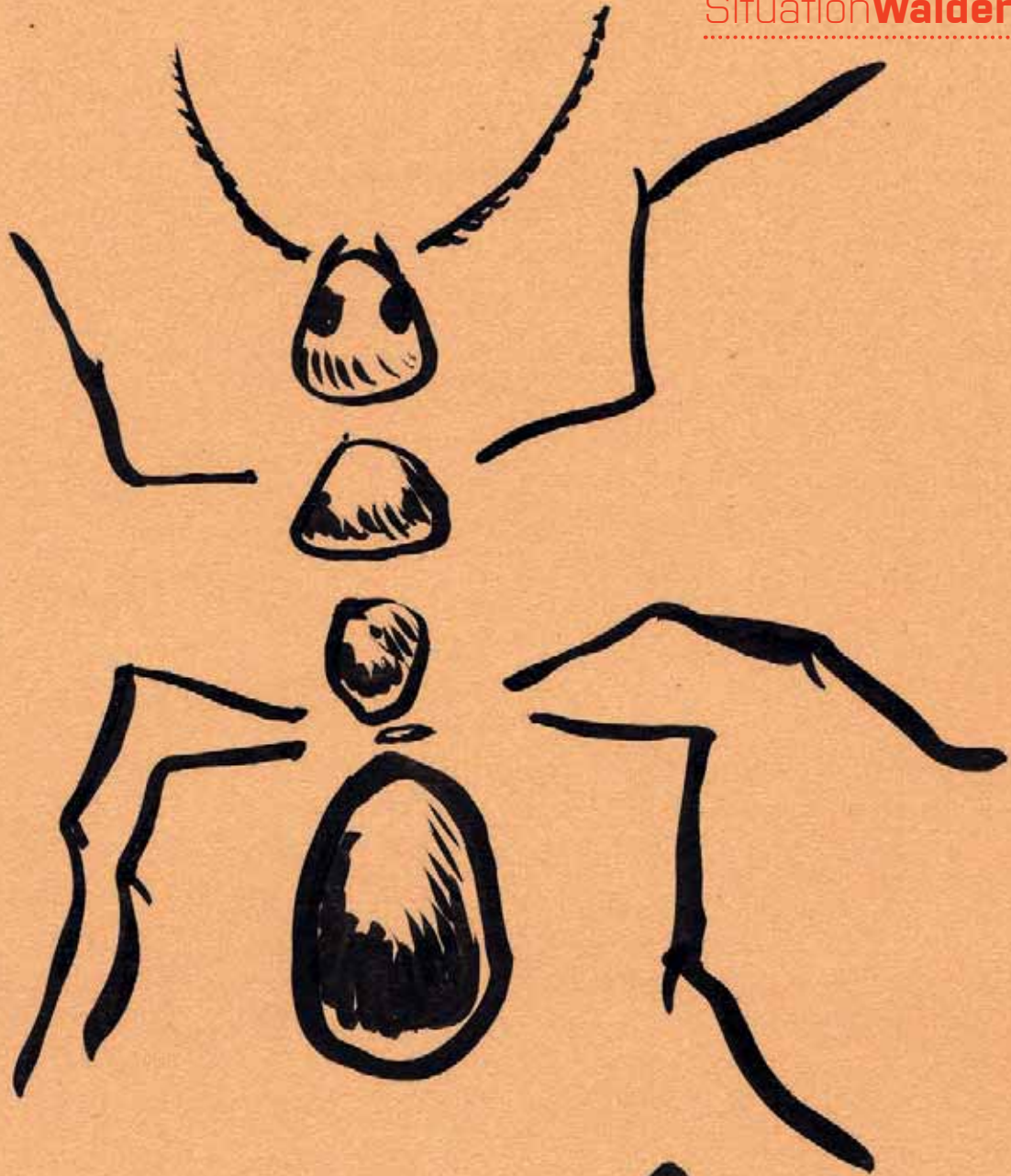
NYORD SÄGER NÅGOT om vår samtid, som att den nya ismen vi anammar, eller embrejsar, i dag är klicktivism. Att skriva under upprop på nätet och klicka gilla i sociala medier. Det är väl egentligen en uppdaterad variant av nånannanismen: nu har vi klickat med fingret, gjort något, och nu får andra sköta resten. Men ändå, bättre ett lyft finger än en helt bortvänd blick. 📱

Svenska kyrkan är en del av
actalliance

**SMS:A BRÖD
TILL 72 950
OCH GE 50:-**

**DELA DITT BRÖD
– MÄTTA MÅNGA**

Svenska kyrkan
INTERNATIONELLT ARBETE

Insekt så som
Snorungar ser
den.

Rainer Hartleb har gett oss dokumentärfilmer som *Barnen i Jordbro*, *Alla mår bra* och *Jag bor på Hägerstensvägen* i mer än fyra decennier. Nu är han nyss fyllda 70 år. Men nyfikenheten som tog honom till Jordbro i början av sjuttio-talet är fortfarande hans största drivkraft. TEXT ALEXANDRA SUNDQVIST FOTO SARA MORITZ

JORDNÄRA JORDBRO

Rainer Hartleb sitter i ett hotellrum med utsikt över den vältrafikerade korsningen Folkungagatan–Götgatan. Det är faktiskt svårt att tänka sig en tydligare kontrast mellan det gråa rummet med sina schablonartade franchise-citat om kärlek på väggen och den värme och vardagliga intimitet, med vilka Rainer Hartleb porträtterar människorna i den nya dokumentären *Långt från Jordbro*.

Rainer Hartleb rättar till glasögonen innan han tar till orda. Han säger att det är nyfikenheten som drivit honom ända sedan han gjorde sin första dokumentär *Jag bor på Hägerstensvägen* om medborgarkampen för upprustning av den då förslummade arbetarstadsdelen Aspudden, 1970.

Det var också nyfikenheten som tog honom till Jordbro för att 1972 dokumentera en förstaklass i ett av folkhemets nya bostadsområden. Rainer Hartleb hade barn i samma ålder och fascinerades av de sociala ambitioner som då fanns inom bostadspolitiken och det så kallade miljonprogrammet.

– I början av sjuttio-talet var ju Stockholm, i mångt och mycket, lika trångbott som det är i dag. Jag minns att jag såg en annons i morgontidningen, en helsida om utformningen av bostadsområdet Hallunda, där det stod nånting i stil med "ett klätterträd till varje barn". Det var ju ingen dålig ambition, tänkte jag. Den annonsen sådde ett frö – tänk om jag skulle dokumentera barnen i ett sånt "nytt" område och följa dem genom hela deras skoltid?

MELLAN ÅREN 1972 och 1981 blev det 12 avsnitt för tv om Jordbro-barnen. År 1996 beslutade sig Rainer Hartleb för att klippa

ihop materialet till två längre dokumentärfilmer – *Barnen i Jordbro* och *Leva i Jordbro*.

Nu har det blivit 7 filmer. Den senaste, *Långt från Jordbro*, hade smygpremiär på Tempo Dokumentärfestival.

Där får vi möta barnen till Jordbro-barnen, barn som hittat kärleken i Australien, barn som fått ta avsked av sina föräldrar alltför tidigt. Barn som i dag håller sina egna bebisar i famnen och delar med sig av sina drömmar eller rädslor. Som finner

JAG UNDVIKER ATT ISCENSÄTTA I MINA DOKUMENTÄRER, DET KAN JAG HELT ENKELT INTE STÅ FÖR.

tröst i musiken, dj-båset, kyrkan, gymmet eller parkour på en grekisk strand.

Allt destillerat genom Rainer Hartlebs varsamma bildberättande.

– I varje möte med en människa händer det nånting. Det som de enskilda personerna har att berätta får styra vad det blir. Jag är ganska sträng med att inte låta fiktionen tränga in. Jag undviker att iscensätta i mina dokumentärer, det kan jag helt enkelt inte stå för. Men det krävs otroligt mycket tid och tålmod för att skapa den intimiteten.

HAN ÄR MÅHÄNDA flugan på väggen personifierad. Det har aldrig funnits "en plan" med filmerna, Jordbrosviten växte fram av sig själv – med god hjälp av Jordbroklassen, som bland annat bjöd in honom och filmteamet till klassåterträffar och ett eller annat bröllop.

– Fem år efter att klass 1 D gick ut nian blev vi inbjudna till en återträff. Då sa jag

till teamet: "Åh, nu går vi bara på festen, vi ska inte filma." Det tog en halvtimme innan klassen började fråga efter filmkamerorna och sa: "Va, ska ni inte filma? Tycker ni inte att det som hänt oss är intressant?" Det blev startskottet för en ny film. Nästa gång tog vi med oss kamerorna.

Bland filmerna som följde märks *Tillbaka till Jordbro*, som porträtterar klassen när de är i 20-årsåldern, och *Det var en gång en liten flicka* om Mona, klassens rebell som

gifte sig med ett storslaget prinsessbröllop och fick barn.

– Mona ringde mig och bjöd in oss till sitt bröllop. Samtidigt fick jag inte ihop bilden av det. Det var aldrig riktigt säkert att det skulle bli en film, men jag filmade ändå. Till slut blev det en utvecklingshistoria – om att gå från barn till ung tjej till mamma...

Rainer Hartleb är trogen dem han dokumenterar. "Människors liv får aldrig bli ett medieprojekt", har han sagt. Han är noga med att inte politisera, utvärdera eller analysera enskilda berättelser – men konstaterar att samhällsutvecklingen blir tydlig i filmerna. Särskilt i *Alla mår bra* (med material från åren 1996–2006).

– I *Alla mår bra* finns berättelser där det lyser igenom vilken stor betydelse vårt trygghetssystem har haft, för att det ändå gick så bra för så många. Men filmen belyser också vad som återstår att göra – till exempel ur jämlikhetssynpunkt. ☺

RAINER HARTLEB ÅLDER: 70 år. BOR: Södermalm, Stockholm. **AKTUELL MED:** *Långt från Jordbro*, den sjunde filmen i den prisade Jordbrosviten, som han inledde 1972, hade smygpremiär på Tempo dokumentärfestival och går upp på bio i höst. **BAKGRUND:** Filmare, med en bakgrund inom bland annat tv och radio. Hans första dokumentärfilm *Jag bor på Hägerstensvägen*, om närförorten Aspudden, kom 1970. **UTMÄRKELSER:** En guldbagge för bästa film, *En pizza i Jordbro*, 1994. *Alla mår bra* blev bästa film på Tempo dokumentärfestival 2006.

Södermalm är en stadsdel med många epitet. Det senaste året har Söder kallats alltifrån "ett surdegsreservat" och "en social experiment-verkstad för den medvetna medelklassen" till "lejonets kula". Samtidigt höjs ett varningens finger för att gentrifieringen gör innerstaden alldeles för homogen och därmed inte så tolerant som man kan tro.

TEXT ALEXANDRA SUNDQVIST FOTO ANNA-KARIN NILSSON

SÖDERS HJÄRTA

När *The Financial Times* i januari 2014 publicerade en lista över årets hetaste rese-mål listades Södermalm i Stockholm som ett mer spännande alternativ än Williamsburg i Brooklyn och Londonstadsdelen Shoreditch. En ö med öl, gott kaffe och härliga små butiker och kulturellt kapital som till skillnad från exempelvis Shoreditch "har en strand", skrev tidningen – och illustrerade det hela med en bild från Skånegatan.

Parallellt skickade BBC en reporter till ett blåsig Hornstull, här kallat "lilla Brooklyn", för att reda ut de "trendkänsliga" Södermalmsbornas kärlek till amerikansk alternativkultur och ölsorten Brooklyn Lager, som ofta kallas för just hipsteröl.

Internationellt tycks bilden av Södermalm, stadsdelen med cirka 125 000 invånare (Stockholms stad, december 2012) vara svalt exotisk, men nyfiken och odelat positiv.

DEN INHEMSKA INSTÄLLNINGEN till stadsdelen, dess invånare och deras självbild tycks dock, på många plan, vara mer grumlig – och till synes användbar för allehanda projiceringar och klichéer eller stereotyper, lite beroende på syfte. Antingen man är "pro-Söder", Söderbo eller mer kritisk.

Ibland avbildas klichén med humor och värme, exempelvis när Flygbussarna nyligen klädde sin buss med skägg och sotarmössa (en blinkning till hipstermannen), i

en annons för en ny busslinje via Liljeholmen–Hornstull till Arlanda.

Men Söderbon har också häcklats för sin (förmodade) besatthet vad gäller livsstil, mode, smoothies, barberare, mikrobryggerier, ekivok träning, feminism och miljöfrågor i exempelvis komediserien *Söder om Folkungagatan*, signerad Henrik Schyfferts och Erik Haags produktionsbolag Brommamamma.

– Södermalm som symbol för en kulturell arbetarklass är urgammal. Det nya är att området också förknippas med vänsteråsikter, trendkänslighet och en öppenhet som inte finns nån annanstans i Stockholm. Men att skämta om att man dricker algsmoothies och tränar mycket, som i tv-

serien *Söder om Folkungagatan* är att göra det lätt för sig. Det mer problematiska – och roliga – med Söder är ju att man är så politiskt inkorrekt i sin politiska korrekthet. Det är ju ett extremt homogent område till invånarens smak, åsikter och standard sett, säger Caroline Hainer, författare, journalist och Sofo-bo.

DET FINNS OCKSÅ en politisk nidsbild av Söder, som bland andra Belinda Olsson och Sverigedemokraterna använt sig av, där klass, tolerans och progressivitet utgör samverkande faktorer. I tv-serien *Fittstim: Min kamp* utmålar Belinda Olsson Södermalm som "inte bara en stadsdel". Utan "ett surdegsreservat med mediefolk och kulturar-

SÖDER ÄR JU ETT EXTREMT HOMOGENT OMRÅDE TILL INVÅNARENS SMAK, ÅSIKTER OCH STANDARD SETT

Caroline Hainer, författare, journalist och Sofo-bo

betare. Det är en social experimentverkstad för den medvetna medelklassen". Detta i ett inslag om ett "hen-dagis".

Men förskolan ligger inte ens i "surdegsreservatet", som Belinda Olsson lät påskina. Hbt-certifierade Nicolaigårdens förskola finns i det mer borgerliga Gamla stan, vilket kritiker Salka Hallström Bornold påpekade på Expressens kultursida (25/1 2014).

"Det geografiska fifftet är ingen pikant detalj. Det är hela poängen", skriver Salka

Hallström Bornold. Hon fortsätter: "Att placera den genustokiga förskolan i surdegsreservatet rimmar så mycket bättre med den populistiska nidsbilden av kulturvänstern, händelsevis samma stereotyp som SD älskar att prångla ut i sin propaganda."

SD-ledaren Jimmie Åkessons beslut att signera böcker vid Nytorget, vilket slutade med en tårtattack i höstas, kan ses som ett led i detta. Sverigedemokraterna skulle gå in i "lejonets kula", sa den lokale SD-ordföran- ▶

den Linus Bylund, eftersom de visste att invånarna har en "våldigt världsfrånvärd bild".

– Det där är ett slags... klasskritik mot en klass som kanske framstår som radikalare än den faktiskt är. Att det de facto finns en kreativ medelklass på Södermalm, vilken exempelvis förknippas med dagstidningarnas kultursidor, som sätter agendan i den dagliga debatten sticker i ögonen på vissa. Förr var det arbetarklassen versus Östermalm, i dag riktas föraktet mot den mediala klassen, som haft en tendens att bosätta sig på Södermalm, säger urbansociologen Mats Franzén på Institutet för bostads- och urbanforskning vid Uppsala universitet.

Han har undersökt den gentrifiering som ägt rum på Södermalm sedan sjuttio-talet – och jämfört den med gentrifieringen av stadsdelen Ottesen i Hamburg.

Mats Franzén har också författat flera böcker om Södermalm, däribland *Den folkliga staden: Söderkvarteren i Stockholm mellan krigen* från 1992.

– Södermalm är en mer profilerad stadsdel än exempelvis Kungsholmen – och har alltid varit. Den har alltid hävdats och profilerat sig, ofta ur ett underläge. Det som är speciellt med stadsdelen är att den, historiskt sett, varit befolkad av fattigt folk och arbetare. Den breda, traditionella bilden av Söder är att det är folkligt och enkelt. Titta till exempel på det moderna svenska bildmåleriet – stadsbilderna är nästan uteslutande Södervyer, som Slussen. Detta för att många konstnärer, exempelvis Isaac Grünewald och Sigrid Hjertén, bodde där. Även inom litteraturen skildrades ett arbetarliv, via författare som Erik Asklund, Per Anders Fogelström och sedermera Ulf Lundell och Ernst Brunner. I dag är det inte så – nu är Söder- och Stockholmlitteraturen snarare glamorös eller skildrar medelklassens vedermödor, säger Mats Franzén.

Caroline Hainer tillägger:

– Självbildens av kulturell arbetarklass på Söder är i det närmaste antik men lever fortfarande kvar trots att det är mycket som talar emot den. Bostadsrättspriserna, krogarnas priser och utbud till exempel. Men det är en bild som projiceras om och om igen. Både frivilligt och ofrivilligt av såväl dem som lever där som dem som inte gör det. Det finns säkert både kulturella och socioekonomiska skäl för det. Som att Söder så sent som på nittio-talet fortfarande var stadens musikhjärta och på 00-talet nåt slags

SÖDERMALM ÄR EN MER PROFILERAD STADSDEL ÄN EXEMPELVIS KUNGSHOLMEN

Mats Franzén, urbansociolog

modestråk. Två yttringar av de två största fenomenen under respektive årtionde.

GENTRIFIERINGEN, SOM GÅR hand i hand med en växande medelklass i ett marknadssamhälle – där tjänste-, service- och informationsyrken kraftigt expanderat på bekostnad av industriyrken –, har pågått sedan sextio-talet. Avskaffandet av allmännyttans särskilda roll har drivit på gentrifieringen, vilken som i Stockholm sedan åttiotalet, menar Mats Franzén. Många köpte exempelvis sina lägenheter eftersom de var rädda för marknadshyror.

I detta avskaffande av allmännyttan ingår en massiv omvandling av hyresrätter till bostadsrätter, en ny lagstiftning som gör att allmännyttan inte längre är hyresnormerande – och inte längre får utgöras av ickevinstdrivande företag – samt införandet av en lägesfaktor i hyresförhandlingarna.

Sedan åttiotalet har det pågått en förnyring av befolkningen på Söder, säger Mats Franzén. Den äldre befolkningen har strukit med, låginkomsttagarna har blivit färre.

Enligt befolkningsstatistiken bor det i dag fler kvinnor än män på Söder. Medelinkomsten i arbetsför ålder ligger på 355 000 kronor, enligt den senast bokförda statistiken från SCB/Sweco.

Siffran är lägre än i de andra delarna av innerstaden – Kungsholmen, Norrmalm och Östermalm, där invånaren på den sistnämnda tjänar i snitt 431 300 kronor.

Detta kan jämföras med den årliga genomsnittsinkomsten i Söderort på 296 600 kronor. Att de mer kapitalstarka bor i innerstaden råder det således ingen tvekan om.

– Gentrifieringen innebär ju ökad polarisering och segregation av befolkningen, vilket förstås inte är bra. I Stockholms fall innebär det också att nya verksamheter och nya idéer trängs undan. Särskilt om de inte är upprenbart vinstbringande, säger Mats Franzén.

Dokumentärfilmaren Mia Engberg, också hon Söderbo, menar att hon ser samma

utveckling i Stockholm som hon såg i exempelvis Paris i början av nittiotalet.

Bilar har satts i brand i de yttre förorterna, medan gentrifieringen breder ut sig över innerstaden och närförorterna. Hemlösa och andra mindre kapitalstarka drivs ut från stadskärnan.

– Jag har bott i samma kvarter sen nittiotalet. Då var det mest punkare och alkisar som hängde på Nytorget. Sen skulle det plötsligt kallas för Sofo och i dag har man knappt råd att dricka en kaffe här. Området är homogent och består bara av vit medelklass. Samma utveckling sker, eller har skett, i stadskärnor i hela Europa. Att samhällsklasser blir uppdelade är farligt i längden. Det skapas ett klimat där människor inte förstår varandra, ett intolerant och segregerat samhälle, sa hon när vi sågs för att prata om hennes senaste dokumentärfilm *Belleville Baby*, för Situation Sthlm, i höstas.

– Vi har ju Medborgarplatsen kvar i alla fall. Där finns missbrukarna, de hemlösa, de hitresta romerna. Det påminner oss om hur det andra Sverige ser ut, konstaterade hon.

I SIN BOK *Stad i rörelse* från 2013 skriver Håkan Thörn, professor i sociologi vid Göteborgs universitet, att det slutliga steget i gentrifieringsprocessen är att "småskaliga och ofta specialinriktade ekonomiska verksamheter [...] som svarar mot invånarnas smak och vanor ... nu också etableras".

Kanske är det här, i det slutliga skedet, som etableringen av specialinriktade juicebarer, rawfoodställen och butiker för ekologisk kola, i exempelvis Sofo, Hornstull eller vid Mariatorget, kan fogas in.

– Som Sofoinvånare kan jag både älska och förfasas över området. Jag känner till exempel en extrem hatkärlek till Urban Deli som presenterar sig som ett skönt ställe där alla är välkomna och där man kan äta dygnets alla måltider och fika däremellan. Men för det första är det skitdyrt och för det andra så blir jag alltid bortkörd när jag vill fika där i stället för att äta. Det är lite som en symbol för Södermalm – alla är välkomna men ändå inte alla, säger Caroline Hainer och sammanfattar:

– Alla är välkomna, till synes. Men långt ifrån alla har råd eller möjlighet att bo här. Och man är nog inte så jävla välkomnade mot högeröstande eller folk som inte sopsorterar. Öppenheten har sina gränser. ☹

SITT EGET VERKTYG

Anders Öfvergårds största problem är att tiden inte räcker till. Han sover bara sex timmar per natt, men en utredning har gett vid handen att den sömnen räcker. Han är inte ett dugg arg. Däremot hjulbent, med ett fast handslag och det han lärde sig av farfar – att försöka älska individen – som riktning i livet. **TEXT ULF STOLT FOTO JOEL NILSSON**

Att det känns som att vi går rakt in i tv-programmet *Arga snickaren* beror förmodligen på att det i princip är just det vi gör. Minus kamerorna. Och minus familjen som vanligtvis bor i huset som Anders Öfvergård och hans team bakom programmet nu ska få i ordning på några dagar.

Vi befinner oss någon mil utanför Gävle.

En familj med två tonårsdöttrar som sover skavfötters i en 120-centimetersäng i sina föräldrars sovrum i ett hus med omfattande renoveringsbehov som de till slut inte sett något slut på har hört av sig till programmet och bitt om hjälp.

När vi kommer in genom grinden är det paus, kaffe och fullkornsmackor utanför

cirkusvagnen – det ambuleringe produktionskontoret på hjul kallas så – i väntan på att en del externa produkter ska anlända och att färgen på väggar och snickerier på övervåningen ska hinna torka.

ANDERS ÖFVERGÅRD ÄR ungefär lika hjulbent i verkligheten som i bild. Och med ett handslag som vittnar om att han arbetar i en bransch där ett sådant är en både personlig och professionell måttstock.

På ena sidan om oss en stängd container fylld av maskiner och byggmaterial, på andra sidan grusgången en bräddfylld sopcontainer, där det som numera är döttrarnas före detta säng symboliskt ligger överst.

Det var familjen som slängde upp den där innan de gav sig av. Vi befinner oss i den del av programmet då huset ställs i ordning, familjen är på annan ort och kommer sedan tillbaka och dagen efter får de se resultatet.

Det Anders Öfvergård och hans team gjort den här gången är att de satt in fönster och fixat taket plus gjort i ordning där inne och skapat var sitt rum åt barnen samt ett sovrum till föräldrarna.

– Jag är blödig för barn som far illa på grund av sina föräldrars beteende.

Hans småländske sidekick Pontus Ericsson roar sig med att med ett bollträ försöka slå upp en innebandyboll i skorstenen. Det lyckas inte. Så han går i väg och lastar in grejer i en container i stället.

DET ÄR JU INTE SÅ ATT JAG GÅR IN PÅ ETT BYGGVARUHUUS OCH SKRIKER PÅ FOLK FÖR ATT SKRÄMMA DEM.

– Titta innanför fönstret där?

Anders Öfvergård pekar bort mot en bod på tomten. Genom fönstret syns bland annat ett gammalt dockskåp. Kvinnan i familjen de renoverar hos har nämligen – enligt egen utsago – Sveriges största samling av just dockskåp.

– Det står flera hundra nere i källaren. Helt fullt.

Anders Öfvergård berättar att hon berättat att hon köper de flesta av dem på olika auktionssajter på nätet. Och att hennes man – egen företagare i krematorieugnsbranschen – under sina jobbresor i Norden, då han installerar och servar krematorieugnar, plockar upp dem och tar med dem hem.

– Fantastiskt. Underbara människor.

DET ÄR SNART tio år sedan Anders Öfvergård avvecklade sin krogverksamhet – han hade ägt och drivit Ett litet hak, Köket, Publik och under en period Victoria, med 95 anställda och arbete dygnet runt och lite till, och öppnade eget.

– Till slut blir man ju lite som en hemsamarit i stället för att utveckla sig själv.

Han skaffade en egen lokal i Hammarby sjöstad och startade sitt första, egna snickeri.

– Från 95 anställda till inga anställda, en kaffebryggare, en radio och en jävla massa maskiner. Jättehärligt.

Anders Öfvergård är utbildad byggnadsingenjör och han har gått på Carl Malmstens skola och utbildat sig till möbelsnickare.

Att det blev krogar och krogjobb en sväng – en ganska stor sväng – innan han hängde på sig verktygsbältet mer permanent inleddes med att hans syster jobbade på Café Opera och han fick extrajobb där som nisse – plocka disk, fylla på glas och bestick, vara bar- och servispersonal behjälplig i allmänhet – när han var 17 år och fortfarande gick i skolan.

– Den där tiden på krogen kan jag tänka tillbaka på ibland, för det var jävligt roligt. Ansvarslöst och bara kul, jag vet inte om jag nånsin kommer... Jag har ju kul nu, men man var ung då, Café Opera, tjänade bra med pengar, åkte till New York på morgonen efter jobbet och kom hem två dagar senare och gick direkt till jobbet. Det var galet.

– Och alla dessa människor som jobbade på olika ställen på de här stora arbetsplatserna. Några som man aldrig sett förr kommer ut ur ett linneförråd, man hälsar på nån: "Är du ny här?" "Nej, jag har jobbat tolv år i pastejköket."

Men krogen – och tiden på Café Opera – skulle ha sitt lilla att göra med att snickaren Anders Öfvergård blev en tv-personlighet,

rättrådigt utrustad med tablådängan *Arga snickaren*.

Kanal 5 hade lagt ut en krok hos två olika produktionsbolag: de ville göra en variant av Gordon Ramseys *Kitchen Nightmares*, fast hemma hos människor som drivit helt ur kurs med sina byggrenoveringar. När Anders Öfvergård flyttade ut till Värmdö för sju år sedan träffade han av en slump en kvinna han långt tidigare jobbat tillsammans med på Café Opera. Och hennes man, skulle det visa sig, jobbade på ett av de produktionsbolag som fått kroken utlagd hos sig. Anders Öfvergård gjorde ett renoveringsjobb hemma hos dem då mannen i huset – Thomas Banck, i dag hans kollega på produktionsbolaget Skare AB – var hemma med sjukt barn.

– Utan att jag tänkte på det så sänkte jag honom där, när han skulle berätta vad han gjort. Jag bara tittade på honom och frågade: "Men är du färdig, eller..." Så gick jag bara. Tydligt satt det där ganska hårt i honom.

– När jag var på semester en tid senare ringde han och sa: "Du ska bli programledare i tv för ett byggprogram." Jag svarade: "Det ska jag inte, jag har det jättebra som det är nu." Då hade jag blivit tillfrågat innan och visste hur en del andra produktioner jobbar – manus, det är styrt, jag tänkte: Fan, jag är 40 år gammal, ska jag ställa mig och säga nåt som nån annan sagt att jag ska säga?

Men han gick till slut med på ett möte. Och på väg från det mötet ringde det andra produktionsbolaget och sa att de hört att han var "den suraste jäveln" och berättade att de ville träffa honom. De hade ringt runt till byggvaruhus i och runt Stockholm och frågat efter "nån tydlig och jobbig snickare".

– Byggvaruhuset har nog en bild av att om jag beställt nåt, se till att det kommer i tid. Jag gillar service och jag gillar människor. Om jag står hemma och bygger hos nån och har beställt grejer på ett byggvaruhus och vi gör upp en tid och de kommer sex timmar senare och jag står där med åtta man som inget kan göra. Vem ska betala dem? Ska kunden, jag eller byggvaruhuset betala dem? Tveklöst byggvaruhuset som inte kommer i tid, säger jag. Så jag skickar fakturan till dem. Det är ju inte så att jag går in på ett byggvaruhus och skriker på folk för att skrämma dem.

UNGEFÄR TVÅ MÅNADER per år beräknar Anders Öfvergård att han aktivt jobbar med sitt byggföretag, resterande tid sköts det av människor han jobbat med länge. Hans övriga, egna tid går åt till att göra tv-produktioner och vara fyrabarnspappa och man samt en del andra aktiviteter.

Som att spela hockey.

Dagen innan vi ses har det varit match, hans lag Nackaveteranerna – de tränar tre gånger i veckan – vann mot Trångsund och spelar SM-final mot AIK. Han är målvakt. Har alltid varit målvakt i de lagsporter – hockey, fotboll, bandy – han hållit på med. För att det liksom blev så, de var sam-

JAG TYCKER ATT DET ÄR FÖR ROLIGT ATT LEVA, VILL INTE MISSA NÅT.

ma kompisgäng från Danderyd som höll på med olika sporter och det blev liksom naturligt att han fick ställa sig i mål.

Förutom det har han hållit på med trupp-gymnastik.

– Jag hoppade trampett.

Anders Öfvergård sover inte bort tillva-ron, "tiden är vår största bov".

– Mitt stora dilemma är varför man ska sova.

Han sover faktiskt så lite – sex timmar per natt – att hans fru blev orolig för honom och skickade honom på en sömnutredning.

– Vissa personer behöver kanske två timmar på sig för att komma ner, sen får du din riktiga sömn, sen känner kroppen på sig att det är dags att vakna och då börjar den sakta vakna upp. Jag kommer ner snabbt och vaknar snabbt, så jag får min viktiga sömn ändå.

– Jag tycker att det är för roligt att leva, vill inte missa nåt.

PREFIXET "ARGA" ÄR ju, som han själv säger, en "tablådänga för att sälja tv-programmet". Men Anders Öfvergård lever i en klart drivande, framåtlutad grundposition. Han benämner det själv att han är "rak och tydlig". Men för att kunna vara rak och tydlig krävs det att han är påslagen och perceptiv och ser vad som sker – för att kunna agera och tycka och vara just rak och tydlig.

– Jag har ju ett enormt kontrollbehov, det är där det sitter, hävdar jag. Jag vet exakt vad som pågår på andra våningen i husbygget där, fast jag sitter här.

Stressar det dig?

– Nej. Däremot stressar det mig om nån säger att de ska göra nånting och sen inte gör det. Om de skiter i det blir jag stressad och förbannad.

– Men det handlar ju om en rak tydlighet. Jag har ju gått igenom saker jag med, skilsmässor och terapier och allt sånt där. En stor grej för mig var när jag förstod att vi inte behöver hålla med varandra, då släppte mycket för mig. Jag måste inte se till att du tycker mer om jordgubbar än om hallon för att jag gör det, jag kan bara höra att du tycker det och jag kan tycka nåt annat. Bra så. Och inte göra mer av det än att när du

fyller år nästa gång så köper jag kanske hallon för jag vet att du tycker om det.

NÅGRA ÅR SEDAN. Teamet kom tillbaka till Stockholm efter att ha avslutat en inspelning av *Arga snickaren*. Det var sent, de körde genom stan och hade i bilen hem talat om programmet, hur bra det kändes att kunna lämna en familj som varit helt häglösa och uppgivna när de kom, men som nu var glada och lättade, som fått hjälp och som nu kunde klara resten själva. Att de kunnat bidra till den positiva vändningen i andra människors liv.

De parkerade i närheten av produktionsbolagets kontor nere i city och Anders Öfvergård såg några människor en bit bort som han kände igen – "från min uppväxt, såna man var lite skraj för, ett par år äldre än jag" – som nu var hemlösa missbrukare.

– Vi gjorde program och hjälpte dem som redan har ett hem, men tänk om vi skulle försöka hjälpa dem som inte har nåt...

Där föddes idén till *Nybyggarna*, vars andra säsong just avslutats. I korthet handlar programmet om att hemlösa personer med missbruksproblem får möjlighet att vara med och bygga sitt eget boende på det drogfria arbetskooperativet Basta i Nykvarn.

– Det är det mest stimulerande jag gjort i min yrkeskarriär. Man behöver bara hitta ett sätt där man räcker till.

– Jag har ju en gåva, hävdar jag, och det är att jag aldrig ger upp. Men på den här resan med *Nybyggarna* har jag fått lära mig att man måste ge upp ibland. Det går inte att få

en person som inte vill sluta med missbruk att sluta. Det är omöjligt. Men det tog ett tag för mig att lära mig det. Att fatta det. Och att vilja fatta det.

Han berättar om en av deltagarna i programmet, 20-åriga Linnéa, som lämnade inspelningen på Basta och åkte tillbaka till stan och fortsatte sitt gamla liv. Och han kunde ingenting göra åt det.

– Men vi hade kontakt över sommaren och i slutet av sommaren ringde hon och var livrädd. Då satt hon i en lägenhet med tre gubbar med en kniv i handen. Då åkte jag dit och hämtade henne. Jag gick upp i lägenheten och frågade vad fan de höll på med. Det var ju säkert dumt på ett plan, men man får ganska mycket adrenalin när nån ringer och har panik. Så det var ju bara att åka.

– *Nybyggarna* hade ju inte sänts på tv då, så de visste ju inte vem jag var mer än att jag var *Arga snickaren*. De blev ju mer fascinerade av att jag kom in där: "Vad fan gör du här, ska du bygga här?"

I VINTER HAR andra säsongen av *Nybyggarna* sänts. Och Anders Öfvergård tycker att den var bättre än den första säsongen. Att vissa smetigheter tonades ner, att programmet var tydligare och visade mer av individerna i programmet.

– Det var lite mer trovärdigt då några av dem var där som redan gjort den här resan första säsongen, det betyder mycket. Det betyder också mycket att när den första personen kom in så var det redan jag och en grupp där, det var inte bara två personer, sen en till och en till. Från början fanns livet där.

Han har fortfarande kontakt med alla som varit med i *Nybyggarna*, alla utom en, men den personen har hans kollega Thomas Banck kontakt med. Och av de femton personer som varit med i programmet bor sju kvar på Basta, andra bor på andra platser som passat dem bättre – någon i stan, någon pluggar, någon på ett annat behandlingshem.

– Men anledningen till det är inte bara en. Jag tar med dem till Basta, där är vi snickare, målare, rörmokare, filmteam – en stor majoritet av oss i det här gänget har inte missbrukat, det är inte fokus på det. Det är fokus på nåt annat. Vilket gör att när du kommer dit så umgås du inte med missbrukarvänner, ingen talar om droger eller missbruk – du kommer in i ett annat sammanhang. Och har roligt. Det är den största gåvan vi gett dem.

ANDERS ÖFVERGÅRD

FULLSTÄNDIGT NAMN: Sven Anders Öfvergård.
FÖDD: I Danderyd 3 januari 1968. **GÖR:** Utbildad byggnadsingenjör och möbelsnickare, driver företaget A. Öfvergård's snickeri & bygg AB samt produktionsbolaget Skare AB som gör programmen *Arga snickaren* och *Nybyggarna*.

AKTUELL: Ny säsong av *Arga snickaren*. Planer på en tredje säsong av *Nybyggarna* med ett lite annat fokus: "Jag träffar en person som vill sluta missbruka, men personen får komma till det ställe där han eller hon ges bästa förutsättning- en att lyckas med det."

Fem personer är tillbaka i sitt gamla liv.

– Även om du inte klarat av det så har du med dig den upplevelsen. Bägaren har fyllts på med en positiv erfarenhet där personen inte varit påverkad.

Vi pratar om vad Anders Öfvergård's föräldrar jobbade med – mamma var lärare, pappa i byggbranschen – och varför han är engagerad i just detta med att hjälpa människor. Om det bland annat är erfarenheter från krogen som gjort att han väljer att engagera sig i missbrukares liv.

– Visst, det fanns droger och sånt på krogen. Och jag har sett kollegor i branschen det gått utför med. Men det mest markanta i krogsvängen var att se stamgäster gå ner sig i alkoholmissbruk.

Anders Öfvergård ser det som en av sina största fördelar "att jag bestämmer mig för att jag ska lära mig älska den här personen i stället för att se bristerna."

– Det är starka ord, men att älska individen... om jag inte gör det så blir det inte med kärlek och känsla. Det är nånting jag fick lära mig för länge sen av min farfar. Han sa: "Lär dig att älska individen, se inte bara hur den ser ut med hår och glasögon och kläder utan det finns nåt där inne".

– Han är min största idol genom tiderna. Han var finsnickare, hade ett finsnickeri som hette Jespersson och låg på Surbrunnsgatan, precis mitt emot Norra brunn. Jag var där varje helg och snickrade och pillade.

JAG FRÅGAR OM det i hans trädgård alltid ligger några bräddor under en presenning och väntar på att kapas till och spikas upp. Men inte nu längre. Inte på ett halvår.

– Jag läser inte böcker. Jag har läst två böcker i hela mitt liv – *Abel and Cain* och *Eddan till Ekelöf*, nej, *Abel and Cain* och *Mina drömmars stad* av Per Anders Fogelström. Det var den enda som inte fanns med i den här boken *Eddan till Ekelöf*. Det är en bok som lärare får där alla stora författare är recenserade på åtta sidor i stället för i korthet, så läraren kan se direkt om du bara skrivit av baksidan på boken. Morsan hade den.

– Jag går hellre ut i snickarboden och bygger ett bord än läser en bok. Jag har mina stunder då jag behöver egen tid och bara slappna av. Men för mig att fräsa eller säga eller pillar med nån liten detalj, det är samma sak 🍷

På Hamngatan 2, vid en av stans rorigaste korsningar, ligger Melanders Blommor – Stockholms äldsta blomsteraffär som funnits där sedan 1894. Här har Greta Garbo smulat weinerbröd på arbetsborden och John F. Kennedy beställt en begravningsbukett. TEXT GERD ERIKSSON FOTO MARC FEMENIA

BLADGULD

En gång i tiden var det lopparkus och skjutbana på platsen där Melanders Blommor ligger. I dag är närmsta grannar en Guccibutik och en nattklubb. När det nya kvarteret stod klart i slutet av 1800-talet ansökte de driftiga syst-rarna Signe och Valborg Melander om att få hyra en butikslokal för att starta blomsteraffär.

Att kvinnor som startade företag var högst ovanligt och en och annan stockholm-mare höjde nog på ögonbrynen. I dag ägs butiken av Sherry Malmström som vill förvalta det som systerarna en gång startade.

– De måste ha varit starka karaktärer som lyckades få butikslokal i ett av stans bästa områden och dessutom ge blomsteraffären så gott rykte att de fick leverera till kungahuset. Detta trots att de inte var några adelsdamer, säger Sherry Malmström.

Signe Melander finns på ett stort oljeporträtt ovanför dörren och blickar ut över vaserna med anemoner, ranunklar, pussmunstulpaner och rosor liksom på floristen Marinette Månsson som gör en krans till en begravning.

En krans som ska gå helt i vitt.

Till skillnad från många andra blomsteraffärer har Melanders Blommor många stammisar och få spontankunder. Sherry Malmström, som även har en butik i Vällingby, säger att kunderna på Melanders är mer prismedvetna.

– Mina kunder i butiken i Vällingby kommer ofta in vid speciella tillfällen som alla

hjärtans dag och så. Då kan de lägga mycket pengar. Här handlar kunderna oftare och de köper i större utsträckning blommor till sig själva för att pynta hemma. Vi har lärt oss vad stammisarna köper och vad de tycker om.

MELANDERS HAR LITE utöver det vanliga vad gäller kvalitet, utseende och färg på sina blommor.

Butiken har också blivit en turistattraktion och då är skyltningen viktig.

De skyltar om minst tio gånger per år – det ska vara vackert i fönstren liksom i butiken. Butiken har en takhöjd på bortåt sju meter därför står det stegar av olika längd där det finns plats i lokalen. I ett av fönstren hänger stora pompobollor av silkespapper i aprikos och rosa som personalen gjort.

Vilken är den populäraste blomman just nu?

– Det är nog Ecuadorrosen. Den är stor, tät och prisvärd. Klematis och ranunklar går också bra.

Vilka andra trender märker du?

– Att det går mot mer starka färger. Men det beror så klart på var du ska sätta en bukett. Har du en tvårumslägenhet går det inte att ha för starka färger. På tusen kvadrat däremot funkar det. Blommor har blivit en viktig accessoar i hemmen på ett annat sätt än tidigare.

Finns det nån blomma som det är lite speciellt med?

– Liljekonvaljer. Dem vill folk ha året ▶

Sherry Malmström säger att det finns kunder som handlat i butiken i 70 år.

Ecuadorrosen är en av de populäraste blommorna i butiken.

HÄR DU EN TVÅRUMSLÄGENHET GÅR DET INTE ATT HA FÖR STARKA FÄRGER. PÅ TUSEN KVADRAT DÄREMOT FUNKAR DET Sherry Malmström

Signe Melander var 21 år när hon startade blomsteraffären med sin syster Valborg Melander.

Praktikanten Sofia Sporre, extrahjälpen Leila Kamli och floristen Hanna Ericson samsas i utrymmet bakom butiken där de flesta kreationerna blir till.

runt trots att de kan vara svåra att få tag i. Kanske har nån haft det i sin bröllopsbukett och vill återuppleva minnen därifrån. Det verkar vara mycket nostalgi runt den blomman. Många av våra kunder är affärsmän och kändisar och har inte känsla för "det finns inte". Vi ordnar det de vill ha och är på pass dygnet runt om det behövs. Ibland ringer de från USA eller Frankrike och ber oss sätta ihop en bukett till en släkting här.

EN KUND SOM verkligen vill ha en viss blomma kan vara beredd att betala nästan hur mycket som helst.

Upp till 10000 kronor för en bukett vita kallar när det inte är säsong.

Melanders Blommor är kunglig hovleverantör. Det innebär att hovet är en trogen kund. Vid prinsessan Lilians begravning

kom blommorna från Melanders. Och om någon undrar tycker Silvia om vita blommor.

Dramaten som ligger ett stenkast därifrån är också en återkommande kund och köper allt från enstaka röda rosor till höga arrangemang. Det var också via Melanders Blommor som USA:s president John F. Kennedy beställde blommor till Dag Hammarskjölds begravning 1961.

Även stjärnor från scen och salong har hängt på Melanders. Greta Garbo var kompis till Signe Melander och kom ofta till butiken när hon var i Sverige. Hon brukade sitta uppflugen på ett av arbetsborden och dricka kaffe och äta wienerbröd. Senare satt Zarah Leander på samma arbetsbord med kaffe och cigarett.

Nyligen gjorde Sherry Malmström och

personalen ett fynd i en låda i lokalen. Där låg det första hyreskontraktet liksom bilder på buketter från trettioalet. Då var hyran för lokalen 100 kronor per månad.

– I dag är den tusen gånger mer, säger Sherry Malmström och skrattar.

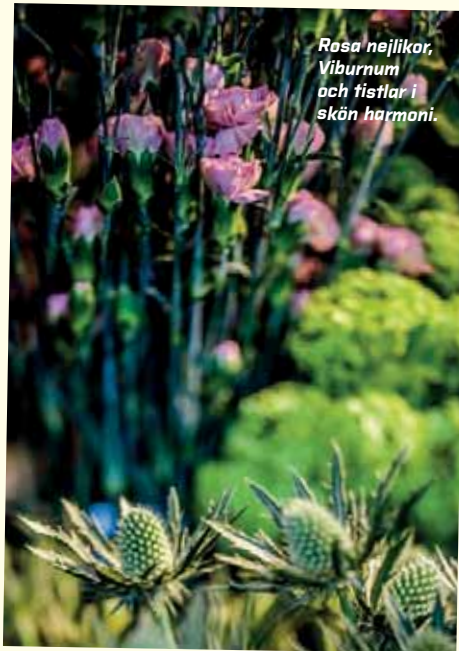
Hur såg blomsterbuketterna ut då?

– Det var liljor, vilda stora buketter och mer säsongsbetonat än i dag.

UTE I BUTIKEN är det kallt, därför finns det lånekoftor till praktikanter som klätt sig för tunt.

Kliver man in bakom kulisserna är det lågt i tak och betydligt varmare.

Där blir det påtagligt att livet i en blomsteraffär handlar om liv och död och glädje och sorg. Vid ett av arbetsborden står floristen Hanna Ericson och gör ett arrange-

*Rosa nejlikor,
Viburnum
och fistlar i
skön harmoni.*

Rosa Klockkalanchoe.

*Marinette Månsson gör
en begravningskrans med
vita rosor, brudslöja och
eucalyptus. Blommorna
måste sättas tätt för att
slutresultatet ska bli bra.*

mang till en begravning. Vid ett annat bord står praktikanten Sofia Sporre och gör en välkommen-till-världen-bukett i rosa med elegansnejlika, eucalyptus, syren och vaxblomma.

På en dörr sitter en lång spegel och Sofia Sporre vrider och vänder på sin bukett framför den för att se om buketten ser okej ut från alla håll. Ett bra hjälpmedel.

Att få göra praktik på Melanders är en ära.

I branschen vet man att det är en butik med anor där endast de bästa får jobba. Och floristerna på Melanders är också med på många tävlingar för att utvecklas till ännu bättre florister.

– Det här är ett hantverk där man aldrig blir fullärd. Jag har varit här i sju år och det var en dröm för mig att få börja på Melan-

ders, säger Hanna Ericson som tagit brons i nordiska mästerskapen och ett silver i SM.

Floristerna fotograferar ofta sina skapelser i butiken för att kunna visa kunderna hur de tänkt sig att en bukett eller en komposition ska se ut.

– Den stora utmaningen för oss är att försöka förverkliga det som kunderna har en bild av i huvudet, säger Hanna Ericson.

Att vara florist är att ständigt stå med händerna i blöt, att ha det ganska kallt och att ofta jobba under stress. Händerna blir nariga och såriga och måste smörjas ofta. Värst är det till jul när de ska göra kreatio- ner med barr och gran som sticks.

Hanna Ericsons komposition till begravningen är klar, hon avslutade med att klä in foten i grön mossa. Nu går hon bort till diskbänken för att blöta en krans av oasis.

På hyllan ovanför ligger en hög med små runda fakirer, ett slags hjälpreda med piggar för buketter som måste stå i givakt.

SOFIA SPORRE VISAR Hanna Ericson en beställningsbukett med ranunkel, papegoj- tulpan, anemon och vaxblomma som hon vill få bedömd. De tittar tillsammans på komposition och höjd och Hanna Ericson säger att det gäller att tänka på hur man placerar tulpaner i en bukett eftersom de alltid "tittar" åt ett visst håll. Sofia Sporre har gjort det rätt.

Vad är den märkligaste beställning ni fått?

– Det var en kille som ringde och bad oss att göra det fulaste arrangemanget vi kunde. Vi satte alla olika slags blommor och fjädrar, ballonger och nallar i korg. Mitt i allt blev det ändå rätt snyggt. 📍

ängst upp på Agas gamla huvudkontor på Lidingö har det börjat att växa. Mellan plattorna på terrassen tränger det fram början till små träd, sex våningar ovan marken. Nedanför ligger det gamla fabriksområdet där Aga har producerat gas. Men vid millenneskiftet köptes företaget upp av tyska Linde och produktionen har flyttats till Enköping. Byggkranar står där gasverkstäder en gång stod, industrin ger plats för bostäder. Det är en ganska typisk syn för Stockholm – industriområden som ersätts av något annat.

Det gamla huvudkontoret har stått tomt i flera år i väntan på att jämnas med marken, den mark som är så attraktiv för lägenhets-hus, precis vid strandkanten. Ytterdörren är förbommad och elektriciteten är sedan länge avstängd. Mögellukten är stark, kablar sticker ut från väggar. Här finns heltäckningsmattor i korridorerna, och på sjätte våningen, där styrelsen höll till, har trägolvet spruckit. Brädor sticker upp och fukten får golven att bukta och gunga lite under fötterna.

Det var två år sedan Jan Jörnmark var här senast. I dag har han återvänt för att ta bilder till en fotoutställning på Berns.

– Alltihop håller på att rasa ihop, säger han samtidigt som han drar i de sneda persiennerna för att ändra ljuset i rummet. När det här byggdes 1978 utstrålade det här rummet makt. Här satt styrelsen och dåvarande vd:n Magnus Storch, en av Sveriges

mäktigaste män. I dag är det här bara en sophög, sönderfall. Det förändras så fort.

Jan Jörnmark är docent i ekonomisk historia. I mitten av 2000-talet började han fota övergivna platser, och han har bland annat gett ut böckerna *Övergivna platser* (2007), *Avgrunden* (2011) och *Krisen* (2013).

– Det finns minnen och historia i de här platserna, säger han. Genom en övergiven folkpark, ett tomt miljonprogramshus eller en stor utblåst kontorsbyggnad kan man berätta om historien. Man kan berätta om rekordåren under femtio- och sextioalet när min generation växte upp och Sverige var på topp. Man kan också berätta om de nya villkoren på sjuttioalet, med en helt annan konkurrens och en stegrande arbetslöshet. Och sedan kapitalmarknaden som börjat växa på åttioal och den hysteriska optimismen då. Det finns alldeles uppenbart ett svenskt kollektivt minne i dessa platser.

JAN JÖRNMARK ÄR uppvuxen i Karlstad och bor i Göteborg, men har under de år han fotat övergivna platser ofta åkt till Stockholm. Han har sett en stad i förändring, en mer radikal omvandling än på 60-talet. Den ville han dokumentera i ord och bild, vilket har resulterat i boken *Stockholm i den globala förkastningen* som kommer ut 31 mars i samband med invigningen av hans fotoutställning på Berns.

– Det här har varit hemskt roligt för mig ►

I övergivna byggnader ryms minnen och historia. De berättar om förändring i samhället och om hur en stad förvandlas. Ekonomihistorikern Jan Jörnmark har i många år fotat övergivna platser och ger nu ut en bok om Stockholm. Han menar att huvudstaden är mitt i en radikal förändring. Staden förtätas och Stockholms karta ritas om.

TEXT MARIA HAGSTRÖM FOTO JAN JÖRNMARK & MAGNUS SANDBERG (PORTRÄTT)

FÖRTÄTAD FÖRVANDLING

Vattenfall, Räcksta

3000 anställda flyttade ut – 3000 boende flyttar in. I Räcksta byggde Vattenfall under femtio- och sextio-talet ett jättekomples, men lämnade Räcksta några decennier senare. I stället kommer här i framtiden nya Vällingby parkstad att finnas.

att göra. Det är också ett sätt för mig att förstå vad som har hänt med Sverige under 90- och 00-talet, säger han.

Det som hände var digitaliseringen och avindustrialiseringen.

– Helt plötsligt kunde världens alla dater prata med varandra. Den tekniska möjligheten skapades och du fick en värld som förändrades. Den har förändrats snabbt sen sextiotalet, men nu går det makalöst fort. Stockholm är den stad i Sverige, och Europa, som har kommit längst i att hantera detta.

Det gör också att skillnaderna mellan Stockholm och andra svenska städer växer, menar Jan Jörnmark.

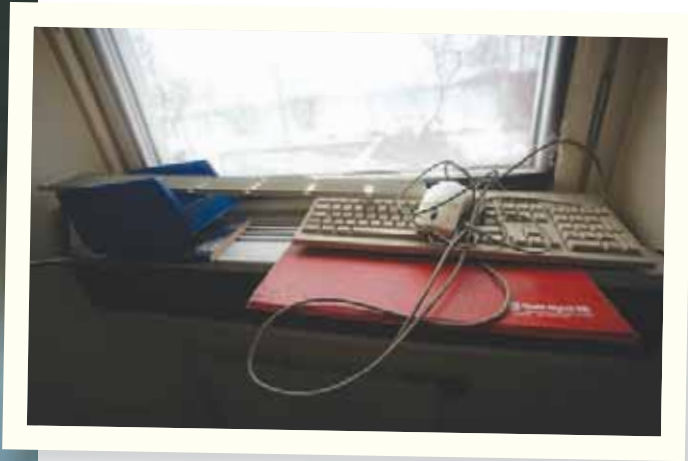
– Stockholmsregionen är den region som

växer överlägset snabbast, befolkningsmässigt och ekonomiskt. Bland de 100 företag som betalar bäst i Sverige finns 85 i huvudstaden. Stockholm har en köpkraft som är flera gånger större än Malmös och Göteborgs. Det gör att om du ska starta nåt nytt så är det här marknaden finns. Här har det skapats en ekonomisk styrka samtidigt som avindustrialiseringen skett.

MÅNGA AV DE platser Jan Jörnmark har fotograferat i Stockholm existerar inte längre. Här får inte tomma byggnader stå kvar länge. De rivs ganska snabbt för att ge plats för annat. Det är en tydlig skillnad mot det som sker i många mindre svenska städer.

– I grunden är det samma avindustrialia- ▶

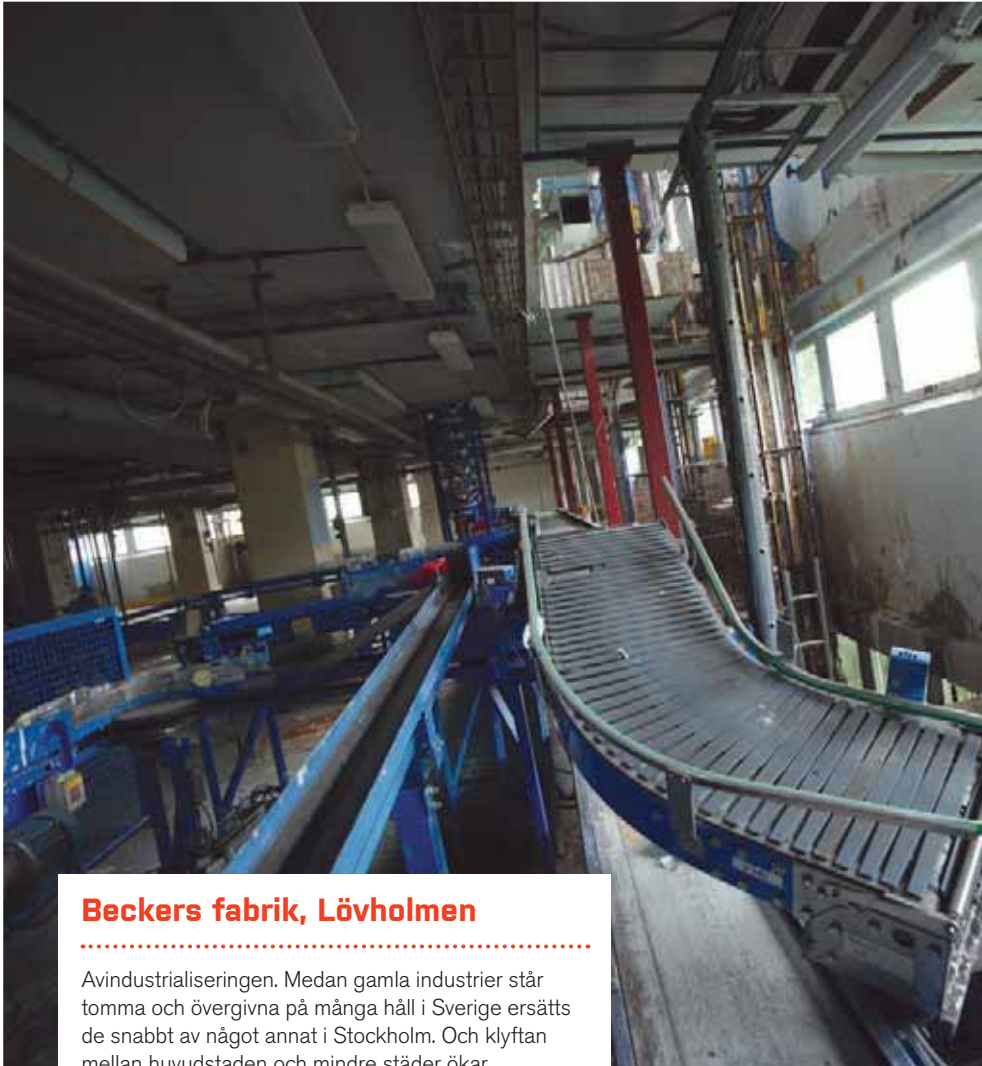

Aga, Lidingö

På ett nedlagt fabriksområde på Lidingö står Agas gamla huvudkontor och förfaller. En övergiven plats, som berättar om historien men också om stadens förändring. Där gasverkstäder och ett företag som sålts till Tyskland försvinner och byggkranar tar vid.

Beckers fabrik, Lövholmen

Avindustrialiseringen. Medan gamla industrier står tomma och övergivna på många håll i Sverige ersätts de snabbt av något annat i Stockholm. Och klyftan mellan huvudstaden och mindre städer ökar.

lisering det handlar om, men helt olika processer. Den ena som pågår där ute i landet, en fullständigt negativ process, där vi inte ersätter det som var med nånting annat. Men de Stockholmska tomhusen ger uttryck för att nåt sker i stället. Här ersätter man dem med nåt. Det finns en spänning i att se en sån stad som den här växa fram.

Industriområden ersätts av bostäder och kontor, till exempel i Hammarbyhamnen och Liljeholmen. Staden växer i ytterkanterna, men Jan Jörnmark vill framför allt prata om att staden förtätas, att stadsdelar kommer att se annorlunda ut i framtiden och att länets kommuner växer ihop.

– Till exempel fanns det för tio år sen en

tydlig känsla av att röra sig från Solna till Stockholm, den känslan finns inte i samma utsträckning längre.

Han kan se en miljömässig fördel med att staden förtätas, och inte enbart växer i ytterkanterna, i och med att människor inte behöver förflytta sig så långt.

Men en utmaning med den ökande befolkningen är bostadsbyggandet. Och att många inte har råd att bo i de bostäder som byggs.

– Plan- och bygglagen gör att det tar oerhört lång tid innan du kan exploatera mark, det kan ta över tio år. Många småbyggare har ingen möjlighet att klara risknivån, säger Jan Jörnmark. Vi skulle också

behöva hitta en modell för "social housing". I många länder avsätter man i ett sånt här område 10 procent av lägenheterna till "social housing", subventionerat boende för hushåll med lägre inkomster.

Att ha en stark region som Stockholm menar han är bra för landet, men samtidigt gör det att skillnaderna mellan huvudstaden och orter som avfolkas blir allt större.

– Det är förstås trevligt om hela Sverige kan leva, men man kan inte tvinga nån att bo nån annanstans. Vi kan inte heller starta upp en Ericssonverkstad i någon stad som vi gjorde på sextioalet. Vi har hamnat i en globaliserad värld som är ganska obarmhärtig. Vi är där vare sig vi vill eller inte. Då får vi vara glada över att vi fortfarande står oss i konkurrensen. Vi kan tycka att det är orättvist, men förändringen händer. Då är det bättre att försöka hänga med på det än att hoppas att det ska bli som förr, för det blir det aldrig. 📍

DET ÄR BÄTTRE ATT FÖRSÖKA HÄNGA MED PÅ ÄN ATT HOPPAS ATT DET SKA BLI SOM FÖRR, FÖR DET BLIR DET ALDRIG.

LIVE NATION® proudly presents

MARIE FREDRIKSSON
MED BAND

TURNÉ 2014

8.4 STOCKHOLM CIRKUS
PÅ TURNÉ T O M 19.4 - SE LIVENATION.SE

CIRQUE DU SOLEIL

DRALION

OFFICIAL SPONSORS **DHL** **INFINITI** **xerox**
MEDIA PARTNER **KVÄLLSPÅSTY** PRESENTER **LIVE NATION**

1-4.5 MALMÖ MALMÖ ARENA

AN INTIMATE EVENING WITH
NEW KIDS ON THE BLOCK

Buena
concerts

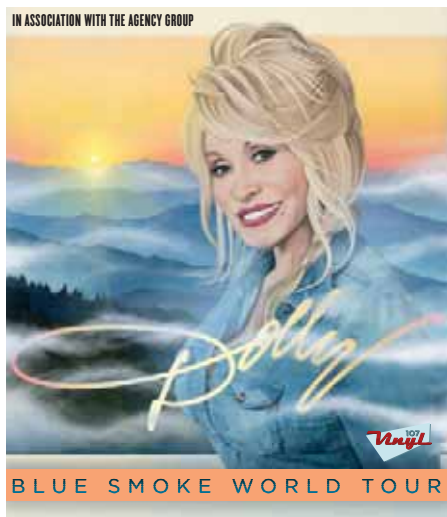
6.5 STOCKHOLM ANNEXET

Composed by **BILL WHELAN** Produced by **MOYA DOHERTY** Directed by **JOHN MCCOLGAN**

Riverdance 20 YEARS

27-30.5 STOCKHOLM CIRKUS

IN ASSOCIATION WITH THE AGENCY GROUP

BLUE SMOKE WORLD TOUR

11.7 STOCKHOLM ERICSSON GLOBE

BLONDIE

10.6 STOCKHOLM CIRKUS

THE Queen

EXTRAVAGANZA

THE OFFICIAL QUEEN TRIBUTE SHOW

ROCK
NÅSSENER

29.5 STOCKHOLM TYROL

AEROSMITH
LET ROCK RULE

ROCK
NÅSSENER

1.6 STOCKHOLM TELE2 ARENA

PEARL JAM

EUROPEAN TOUR
2014

BANDIT
ROCK

28.6 STOCKHOLM FRIENDS ARENA

Köp dina biljetter på LiveNation.se • Få senaste konsertnyheterna: [f](#) [t](#) [i](#) [p](#) /LiveNationSwe

BALANSERAR SIN SVÄRTA

Nu bor Annika Östberg nästan som hon dagdrömde om när hon satt fängslad i Kalifornien – men hon är inte en ensam gammal tant och stugan är blå, inte röd som i drömmen. Tio gånger i månaden tar hon med hunden i husbilen och åker ut och föreläser. Om svärtan som måste balanseras, om det Sverige hon kom tillbaka till efter närmare 50 år i USA. Och om den frihet hon aldrig trodde att hon skulle återfå, men som hon nu lärt sig att leva i. TEXT JAN LINDSTRÖM FOTO MAGNUS SANDBERG

S kogsvägen ligger mitt i den hälsingska byn där Annika Östberg bor.

Hon har valt byn eftersom den ligger nära Söderhamn, där hon bodde hos mormor på somrarna. När hon ännu avtjänade sina 28 år för två mord i det kaliforniska kvinnofängelset hade hon en dröm:

– Jag ville bli en ensam gammal svensk tant med färggranna kläder i en röd stuga på landet.

Hon är nu varken ensam eller särskilt gammal och stugan eller villan är blå.

Det hon aldrig drömde om var att bli utsedd till årets talare 2013 i Sverige.

Men det blev hon.

Hon bor i huset med Thomas Persson, som hjälper henne på de flesta vis. Men de är inte ett par.

– Vi är vänbor, förklarar hon.

Dessutom har hon anställt "Tomba" som ett slags mycket kompetent allt i allo. Han kör husbilen hon reser och bor i på föreläsningsturnéerna. Han har lagt en trappa på husets baksida med två extra breda steg som hon kan ha blomsterurnor på. Och han har rest ett plintat staket runt tomten så att hunden kan röra sig fritt där ute.

HUNDEN HETER TASHA, en retriever. Hon är en viktig person för Annika Östberg.

I kvinnofängelset tränade internerna olika brukshundar. Själv dresserade hon handikapphundar med 50 olika kommandon, exempelvis "hämta telefon".

Hon blev anställd på hundpensionatet som drivs av rehabiliteringscentret Basta i Nykvarn, där hon bodde efter den svenska fängelsetiden på Hinseberg. Det var där hon träffade "Tomba", det var med honom hon gick på Anonyma narkomaner (NA) och de blev nära vänner.

I Annika Östbergs hus räknar jag till 30 hundbilder som är uppsatta på väggarna.

Dessutom ligger det en jättstor hunddocka i hennes välbäddade säng.

Tasha har en korg fylld med gosdjur. Jag ser namnlappar på gosedjuren. De är där för att Annika Östberg ska kunna säga: "Hämta Berra!" och sedan kunna kolla att hunden hämtat rätt leksak.

HUSBILEN FIAT DUCATO står parkerad framför huset. Den har använts ungefär tio gånger i månaden hittills.

Inför publik berättar Annika Östberg om sitt liv. Hennes utgångspunkter är de två böcker hon skrivit: *Ögonblick som förändrar livet* och *Se ljuset i det svarta*.

JAG HAR SKRIVIT MIN BERÄTTELSE I BÖCKERNA MED BÅDE NAMN OCH BILD. DE SKRIVER SINA UTAN NAMN.

Boktitlarna antyder rätt väl vad hon föreläser om.

– Jag tror på balans, säger hon nu.

– Hur balanserar man heroinmissbruk och två mord? Det går inte att räkna i fångelseår. Jag måste balansera all denna svärta på ett annat sätt. Det är det jag sysslar med på föreläsningarna. Jag försöker balansera allt det negativa jag stått för med en ny och positiv energi.

– Nej, jag är inte samma människa i dag som när jag var 20. Tro mig, du skulle inte ha tyckt om mig om du mötte den Annika jag var. Jag brydde mig inte om annat än fixen, silen, heroinet. Ibland kunde jag känna ångest fram på småtimmarna, men det gick snabbt att ordna med en spruta.

– Så var det. Jag är en helt annan människa nu.

– Jag lever med Gud. Men det är inte kyrkans Gud. Det är inte den förminskade Gud som alla dessa religiösa sekter lagt beslag på. Min Gud är för alla. För kristna,

muslimer, buddister, hinduer, alla som behöver Gud.

Annika Östberg lever på att föreläsa.

– Jag har precis som de flesta svenskar större skulder än tillgångar. Drygt en miljon på huset, den måste avbetalas. Jag trodde att föreläsningarna skulle räcka ett par månader. Men det blev bara större och större. Just nu verkar det ändå som en avmattning.

– Man måste bli aktuell om och om igen i den här branschen. Jag hatar tv-soffor, men jag behöver medierna för att få flera jobb. Jag har ingen pension, jag kommer aldrig att be om bidrag.

Hon brukar dra fulla hus på sina turnéer. Hon brukar tackas med stora applåder och blommor.

– Ibland ser jag av en åhörarens kroppsspråk att han undrar varför en mörderska får stå och snacka så där. Men jag har aldrig mött hat eller förakt öga mot öga med någon människa i Sverige.

HON UMGÅS MEST med några släktingar, tre-männingar, som bor i Söderhamn och var hennes lekkamrater under somrarna för 50

år sedan och mer. De är fortfarande mycket nära vänner hela det lilla gänget.

I byn går umgänget fint om man inser, som hon säger, "att man är nyinflyttad om man inte bott här i tre generationer".

För henne är det en fördel att vara en känd figur. Hon har träffat så många som läst om henne, som tycks känna henne närmast detaljerat. Själv vet hon inte ett smack om dessa personer. Det kan kännas lite märkligt, men inte otrevligt.

Men vad skulle hon göra om någon i byn gav sig på henne och önskade att hon skulle dra, denna dubbelmördare. Skulle hon klara det.

– Ja, det skulle jag. Det finns ingen här som kan säga nåt värre än det jag redan hört. Jag skulle föreslå att vi satte oss ner och samtalade om saken.

Det är förstås på nätet Annika Östberg har sina verkliga hatare.

– Jag har skrivit min berättelse i böckerna med både namn och bild. De skriver sina utan namn.

Det är känt att riktigt hårt kriminella män får kärlekspropåer från kvinnor, som antingen lockas erotiskt av deras hårdhet eller känner sig kapabla att göra goda medborgare av dem.

Nu berättar Annika Östberg att detsamma gäller för kvinnliga fångar.

– Jag fick många brev från män, berättar hon.

Jo, en del hade erotiska tonfall och andra innehöll ömsinta löften om att ge henne ett gott och anständigt liv.

Trodde hon på de ömsinta männen?

– Jag mötte ju aldrig nån av dem, svarar hon.

ANNIKA ÖSTBERG SKRIVER på sin tredje bok.

Den ska i huvudsak bestå av en brevväxling mellan henne och ett antal livstidsdömda fångar.

Vid 11 års ålder flyttade Annika Östberg till sin mamma i USA. Hon var nära 60 när hon steg ut i det svenska samhället igen. Under hela mellantiden höll hon det svenska språket levande i sig. Aldrig blev hon en Anita Ekberg eller Victoria Silvstedt.

Språket var inte ett problem för henne. Däremot själva friheten. I fängelset gick allt sin gilla gång. Varje dag var den andra lik. Allt var svart eller vitt. Hon hade inget att välja på och det var enkelt att leva så. Dessutom hade hon både vänner och hundar.

I friheten måste hon hela tiden välja. Hon såg på klockan och den var nio på kvällen. I fängelset dags för inläsning. Men nu kunde hon göra vad hon ville, till exempel gå ut. Det var härligt och det var skrämmande samtidigt.

Hon såg sig omkring i Sverige och landet liknade inte hennes barndoms Sverige.

– Jag såg hur mycket det amerikanska samhället influerat Sverige. Inte så mycket folkhem och solidaritet längre, mer av entreprenörskap och vinstmaximering. Och den gamla sortens nationella stolthet, med flaggan i topp, hade kidnappats av högerextremister. Norrmännen viftar stolt med sina flaggor, vi känner oss oanständiga om vi gör det med våra. Vi behöver återerövra glädjen och stoltheten över det som byggts och är bra och människovänligt här.

Tar Annika Östberg upp det här temat på föreläsningarna?

– Om det ges minsta tillfälle så gör jag det. Och då får jag de största applåderna. 📢

När barnarbetare i Ghana sorterar elavfall från batterier och när patienter inom psykiatri medicineras för att komma i balans har detta en förhistoria. Den börjar i Utö järnmalmsgruva i Stockholms skärgård för 200 år sedan. Och stavas litium. TEXT JAN-EWERT STRÖMBÄCK FOTO ESPEN BRATLIE/TT

LADDAT LUGN FRÅN UTÖ

tt par knapptryck med fjärrkontrollen och du är inne i veckans avsnitt av *Homeland*. En förvirrad, uppriven och ångestfylld CIA-agent – Carrie – är på väg att spränga tv-rutan där hon kämpar på en psykiatrisk vårdavdelning.

Hon vill inte ta sin medicin, litium.

Det är mycket troligt att batteriet i fjärrkontrollen som du nyss använde innehåller litium. Likaså batteriet i din bärbara dator om du väljer att följa Carrie och *Homeland* i datorn.

Detta undergörande medel – så beskrivs det av många patienter, sjuksköterskor och läkare världen över – är känt för sina energigivande egenskaper, både i industrin och i behandlingen av bipolär sjukdom.

I Sverige har litium i cirka 50 år varit ett självklart alternativ i vården av patienter som har bipolär sjukdom.

Mindre känd är litiumets historia. Att allt började i Stockholms skärgård, i Utö järnmalmsgruvor. Det var där alkalimetallen litium upptäcktes.

Men Charlotte Schröder, känd skärgårdsprofil och guide på Utö sedan drygt 25 år, vill faktiskt tona ner öns betydelse i sammanhanget. Hon säger att "litium, det finns ju överallt på jordklotet, i Madagaskar och på annat håll". Att det en gång upptäcktes på Utö är visserligen intressant, men inte så mycket att orda om.

– Vi brukar ligga lite lågt med det där, säger hon.

Det visar sig att denna ambassadör för

Utö är orolig att det ska komma företag till ön och få för sig att prospektera och bryta ämnet. Det finns nämligen litium i andra mineral i gruvorna.

År 2011 arrangerades litiumdagen på Utö för geologer och andra intresserade.

– Dess bättre kom inte så många och dess bättre blev det inte nåt årligen återkommande arrangemang, säger Charlotte Schröder.

Kanelbullens dag är en större succé.

DET HELA BÖRJADE med att brasilianen José Bonifacio de Andrada e Silva år 1800 upptäckte det bladformade mineralet petalit i Utö järnmalmsgruva. Han finns förevigad som staty på Manhattan i New York. Så den

DET DRÖJDE TILL 1949 INNAN LÄKARVETENSKAPEN KONSTATERADE ATT LITIUM HADE EN LUGNANDE EFFEKT PÅ MANISKA PATIENTER

Utöbesökare som vill få mer kulturhistoria kan bege sig till Bryant Park, den västra sidan, och beskåda en imponerande staty, nära tre meter hög, i brons.

José Bonifacio de Andrada e Silva blickar med pondus och volym ut över 40:e gatan.

17 år efter brasilianens upptäckt identifierade den svenske kemisten Johan August

Arfwedson litium i petaliten. Johan August Arfwedson hade studerat vid Uppsala universitet, tagit bergsexamen 1812 och fick sedan anställning som kanslist i Bergskollegium. Men han upprätthöll sina vetenskapliga talanger som kemist: under Jöns Jacob Berzelius ledning och i sitt privata laboratorium ägnade han sig åt analyser, som 1817 ledde till att han ur mineralet petalit fick fram oxiden till ett tidigare okänt grundämne.

Alkalimetallen fick på Jöns Jacob Berzelius förslag namnet "lithion", "av sten".

I dag är Johan August Arfwedson en ganska okänd historisk person. Men under hans livstid gjorde upptäckten honom berömd.

Det dröjde till 1949 innan läkarvetenskapen konstaterade att litium hade en lugnande effekt på maniska patienter.

Först hade en australisk läkare sett hur försöksdjur gick ner i varv när de gavs litium. Ytterligare några år senare började litium användas som medicin till människ-

or i större skala.

Senare insåg engelska och danska läkare att medicinen även fungerade förebyggande för patienter som i dag kallas bipolära och då gick under beteckningen manodepressiva eftersom den jämnar ut humöret, kapar extrema toppar och dalar i sinnestämningen. ▶

LITIUMJONBATTERIER ÄR DE mest effektiva uppladdningsbara batterier som finns i dag. De används i mobiltelefoner, surfplattor och bärbara datorer – ja, i det mesta som till slut dumpas på enorma elsoptippar i Ghana.

Beroende på vilken pol som individen befinner sig närmast är det frestande att använda en batterimetaphor. Den deprimerade må få sina batterier laddade. Men absolut inte den som är manisk – hon eller han ska tagga ner.

Litium hör samman med batterier också rent konkret och bokstavligt och blir en källa till både energi och rikedom.

Christina Lampe-Önnerud grundade företaget Boston Power och är en av vår tids mest framgångsrika svenskamerikaner. Hennes verksamhet har växt från henne själv och hennes idéer till dagens 1100 anställda, något som hon knappast kunde föreställa sig när hon sålde sitt bohag och flyttade över Atlanten.

En affärsidé som många väntat på, ett kunnande och vetenskaplig erfarenhet och inte minst konsten att vinna förtroende hos datorjätten HP gjorde att världen kunde ligga för Christina Lampe-Önneruds fötter.

Vissa företagens karriärer kan alltså beskrivas som framgångssagor, grundade på litium.

Ser man till det andra användningsområdet, det inom psykiatri, handlar det också om framgångssagor, patienters dito – och om inte framgång så åtminstone överlevnad.

”Litium var för mig som insulin för en diabetiker”, skriver Arvid Lagercrantz i sin bok *Mitt galna liv: en memoar om psykisk sjukdom* från 2010. Memoaren handlar om en man som trots sin sjukdom gjorde karriär och blev både P1-chef och vd för Sveriges Riksradio. Han tog fem tabletter om dagen, hade goda litiumvärden i blodet. Biverkningarna inskränkte sig till ”viss darighet och muntorrhet”.

Han förstod att det var nödvändigt att fortsätta ta medicinen och i sin bok berättar Arvid Lagercrantz att han har stått på litium i över 40 år, med vissa avbrott – vilka i sin tur följts av nya, besvärliga skov. De som är med på någon av den före detta radioreporterns och radiodirektörens författaraftnar får höra att han, trots att njurarna påverkats, hellre skulle välja dialysbehandling för att kunna fortsätta med litium än att avstå från medicineringen.

Claire Danes som Carrie i Homeland.

LITIUM

LITIUM ÄR NR 35 av jordskorpans grundämnen. Litium är besläktat med natrium, som finns i koksalt, och kalium. I Sverige får de flesta som behandlas med ämnet ett preparat som heter Lithionit. Det innehåller det verk samma ämnet litiumsulfat.

LITIUM UPPTÄCKTES I Utö järnmalmsgruvor, men de stora fyndigheterna finns i andra länder. De allra största utgörs av de litiumrika saltöknarna i södra Bolivia, Salar de Uyün, nära gränsen till Chile. Här utvinns ungefär 25 000 ton salt om året. Och här finns världens största förråd av litium, vilket utvinns för produktion av litiumjonbatterier.

BATTERIER ÄR NÅGOT av en doldis i vår civiliserade värld, en modernitetens förutsättning, och litium är ofta en doldis i batterierna.

Likaså är litium en doldis i sjukvården. Metallen hjälper när det gäller att jämna ut extrema humörsvägningar, hitta balansen mellan depressioner och manier, en medicin som i första hand fungerar förebyggande.

Men få vet varför det är så.

Kroppen reagerar konstruktivt på ett naturens grundämne. Signalsubstanser är hjärnans budbärare. Det är ämnen som bland annat överför impulser mellan nervceller i hjärnan. Vid bipolär sjukdom är signalsubstanserna i hjärnan i obalans. Det är inte helt klart hur litium verkar, men ämnet anses påverka natrium- och kaliumbalansen i hjärnans nervceller. Det i sin tur påverkar halterna av signalsubstanser i hjärnan och de besvär man har vid bipolär sjukdom dämpas.

EVA-LOTTA THUNQVIST, UNIVERSITETSLEKTOR vid KTH, framhåller att utvinningen är en miljöbomb. Nya gruvor innebär inte bara ingrepp i miljön, utan också en miserabel arbetsmiljö.

– Användningen av litium i batterier innebär att gigantiska mängder litium måste utvinnas, jämfört med de mängder som behövs för läkemedel, sammanfattar Eva-Lotta Thunqvist.

Det går inte att överdosera detta ämne. Eller rättare sagt – den som försöker riskerar att bli riktigt sjuk och uppmanas att omedelbart kontakta sin läkare eller Giftinformationscentralen. Symptom på litiumförgiftning är bland annat yrsel, skakningar, hallucinationer. Tabletterna ger alltså inte någon önskad eufori, till skillnad från till exempel narkotikaklassade bensodiazepiner. Gravida bör inte ta litium.

Så när agent Carrie i *Homeland* vägrar ta sin medicin behöver detta inte vara något tecken på bristande sjukdomsinsikt. Hon är ju, vilket blir tydligt i serien, gravid.

Carrie är en stereotyp redan i första avsnittet: spänd, speedad, inte för ett ögonblick avspänd. Hennes chef uppmanar henne att inte göra några miner under ett förhör eller förstöra porslin. Men det som ska vara ett rutinförhör förvandlar hon till ett korsdito, som omgivningen reagerar på. Hennes psykiska tillstånd etableras också genom en medicin som uppfattas som suspekt, gröna kapslar med antipsykosmedicinen klozapin. Tittaren får veta att också hennes pappa har sjukdomen.

”Jag har inte tid att ha tålmod”, säger Carrie i en nyckelreplik. Hon slarvar med mat och sömn och uppvisar de flesta förväntade beteenden som en bipolär patient med psykotiska drag kan ha.

Mycket är fördomsfullt, naturligtvis, som den ständiga uppvarningen. Å andra sidan är det en individ som filmmakarna vill gestalta.

Carrie ska inte ses som en representant för de bipolära även om hon lätt kan uppfattas så.

När Sverige har ett Nobelpris tack vare krutets uppfinnare, borde vi då inte etablera ett lika världsberömt pris till minne av litiumets upptäckare?

– Nej, det tror jag inte på, skrattar guiden Charlotte Schröder.

Det verkar inte heller Eva-Lotta Thunqvist tro på. Hon vill hellre tala om användningen än om ursprunget. Hon säger att med ökad användning av litiumbatterier blir det också en ökad utvinning av litium världen över, inte minst i den så kallade saltöknen i Bolivia. ☹

*När allt är som tyngst,
är stödet
från kända och okända
som viktigast.
Tack för att du också stöder
den som kämpar,
oavsett vem,
oavsett hur.*

#KÄMPA
HAMMARBY!

HAMMARBY
FOTBOLL

STOLT ÖGON PÅ PERRONG

V i satt som vanligt i köket och åt middag. De av barnen som för tillfället i sina mer eller mindre varannanveckasliv vistades i hushållet satt med, vi samtalade om ditt och datt, hur respektives dag varit, och när frågan kom till min styvson berättade han att de haft ett föredrag i skolan.

Emerich Roth – Förintelseöverlevare, föreläsare och författare – hade varit där och talat.

Min styvson berättade om det, hur tagen han blivit av berättelsen, hur glasklar och skarp i tanken den här mannen – ”han är 90 år gammal, berättade han, men verkar mer som typ 60” – som talat för dem var. Hur han svarat på alla elevernas frågor, hur värtalig han varit och hur vänlig han verkat.

Och så där liksom i kölvattnet av en redan avslutad mening berättade han att Emerich Roth under föredraget berättat för dem att han träffat doktor Josef Mengele. Att han sett in i hans ögon och mött hans blick. På en tågplattform vid Auschwitz.

Om hur hans far och två systrar blivit anvisade att gå till höger, till arbetslägret. De överlevde. Hans mor och två yngsta systrar anvisades att gå till vänster – direkt till gaskammaren och kremationsugnarna.

JAG TÄNKTE INTE så mycket på det då, det gled lågmält in i facket för grymma, historiska konstateranden. Men senare på kvällen svepte jag igenom mitt Twitterflöde och läste en kommentar rörande någon av de nazister som sitter häktade för attacken i Kärrtorp.

Och då blev det plötsligt liksom svindlande. Och jävligt skrämmande. På samma gång. Hur historia, skuld, skam och skräck kan leva så obehindrat hand i hand. I samma stad. I samma tid.

Det går alltså – samtidigt som nazister attackerar en antirasistisk demonstration i Kärrtorp – omkring en 90-årig man på gatorna

i Stockholm. En man som överlevde Förintelsen, en man som bär skuggan av den moderna tidens kanske allra hemskaste och skamligaste politiska missdåd som ett svalt dis i sin 90-åriga själ. En man som stått öga mot öga med, och mött blicken från, en av historiens mest skrämmande skräckpersoner – nazisten doktor Josef Mengele.

DET FINNS NAZISTER i Stockholm i dag. Som attackerar demonstrationer och målar hakkors på skolor och väggar. Som vill skapa en nationalsocialistisk stat. Som är beredda att ta till våld för att föra den idén närmare verkligheten.

Våld är nämligen en ytterst bärande del av idén. Samt tvång. Och kontroll. Och straff. Och censur. Och blind lydnad. För att förverkliga en politisk idé där folket och nationen anses ha ett större värde än den enskilda individen och ledaren anses förkroppsliga sitt folk och den gemensamma idén.

Därför idén om en ren ras – så att alla är lika. Inga avvikelser från normen som kan stöka till och befäcka den homogena massans samlande, gemensamma idé.

Det finns alltså människor, unga människor, som vill skapa

**OCH SAMTIDIGT FINNS
EMERICH ROTH. SOM HAR
SETT IN I ÖGONEN PÅ
JOSEF MENGELE PÅ EN
TÅGPERRONG VID
AUSCHWITZ.**

detta, som är nazister. I Stockholm. I dag. Enligt rapporter, senast från tidningen *Expo*, har aktiviteten i det de kallar rasbiologiska kretsar inte varit större sedan andra världskriget.

Och samtidigt finns Emerich Roth. Som har sett in i ögonen på Josef Mengele på en tågplattform vid Auschwitz.

Vad ska vi lära oss av vetenskapen att dessa båda ytterligheter vandrar på gatorna i samma stad, i samma tid?

Vad ska vi göra med räddhågsenheten vi börjar se, känna av, urskilja, vad ska vi göra med den här svaga glidningen, den här knappt skönjbara darrningen i marken av hur vi väljer att nu benämna detta som sker – om nazisterna i Stockholm i dag – och vilka ord vi väljer i sammanhanget?

Och vad ska vi göra åt skammen och skräcken? Att detta, detta som Emerich Roth tvingades uppleva och detta som vi nu börjar se alltmer av på gatorna i Stockholm, faktiskt finns som kolsvarta, klubbiga små polyper i något näst intill osynligt skrymsle i vår dna-struktur.

JAG DUKADE AV bordet. Lastade in i diskmaskinen, la in en tablett, tryckte i gång och hörde hur vattnet började rusa runt.

Jag tänkte på Gyllene gryning, jag tänkte på Svoboda, jag tänkte på mordet på Ronny Landin, jag tänkte på 30 november-kravaller-na och på stenarna på kyrkogården vid judiska kyrkan i Prag. Och på en bild jag sett på en utställning en gång – en liten flicka med en spretig teckning i handen, stjärna fastsydd på sin lilla kappa, som leende sträcker papperet upp mot fotografen.

Diskmaskinen hackade till och rengöringsprogrammet drog i gång.

Emerich Roth har sett in i doktor Josef Mengeles ögon. Det målas hakkors på skolväggar i stan.

Jag tänkte att jag borde skriva en krönika om det.

KOM I FORM

399:-

Salomon Trail 20

◀ Lätt och smidig ryggsäck för löpning. Den har en något större packvolym, vilket gör den perfekt för dig som springer fram och tillbaka till jobbet och behöver bära med dig ett ombyte. **ord pris 699:-**

Asics Fujiracer 3

Extremt lätt löparsko som är designad för terränglöpare på elitnivå. Den ger en nära kontakt med underlaget och ett mycket bra grepp både på blöta underlag och i mycket tuff terräng. **1 399:-**

NATURKOMPANIET

GÄVLE | GÖTEBORG | HALMSTAD | HAPARANDA | HELSINGBORG
JÖNKÖPING | KARLSTAD | KRISTIANSTAD | LINKÖPING | LULEÅLUND
MALMÖ | NORRKÖPING | STOCKHOLM | SUNDSVALL | UPPSALA
VÄSTERÅS | ÖREBRO | ÖRNSKÖLDSVIK | ÖSTERSUND

WWW.NATURKOMPANIET.SE

Dag Rejving har sålt av samtliga 200 nummer som Situation Sthlm har gett ut. Han tycker att han är en ensamvarg, som efter nästan 20 år med tidningen ändå har sagt hej till "halva Stockholms befolkning".

BERÄTTAT FÖR **MARIA HAGSTRÖM** FOTO **MAGNUS SANDBERG**

MIN PLATS

Min plats är där jag befinner mig här och nu. Nu kan vara sedan och här kan vara där. Just nu befinner jag mig på redaktionen och det är den jag har följt efter i snart 20 år när den rantat runt. Från Kullagret vid Medis till en lokal på baksidan av Kungliga tennishallen, och sedan Roslagsgatan, Döbelngatan och nu Krukmakargatan.

För 200 nummer sedan hörde jag talas om tidningen på radio. Jag fattade konceptet på en gång och förstod hur smart det var. Man jobbade ju för brödfödan. Jag var uteliggare då, man kan nästan säga att jag hade en tidning Situation Sthlm som huvudkudde.

Jag har faktiskt sålt av samtliga nummer, har till och med stått där med brutet ben och varit gipsad. Fattar inte att jag orkat, men jag är stolt över att jag aldrig har slängt in handduken. Vid ett tillfälle var jag faktiskt den enda försäljaren. Hade jag slängt in handdu-

ken då kanske inte tidningen hade funnits i dag. Min försäljningsplats är utanför Pressbyrån vid Allhelgonagatan–Götgatan. Jag har nog lite ofrivilligt blivit ett känt ansikte på stan. Jag undrar hur många människor jag sagt hej till under snart 20 års tid, halva Stockholms befolkning? Hej är det ord som mina stämband kan bäst.

Egentligen är jag en sorts ensamvarg, som samtidigt har sökt sig till andra. Men om vi inte har hyfsat samma intressen och om jag inte stämmer med omgivningen så flyttar jag på mig och drar vidare, lite som en varg. Vi som säljer tidningen har kanske inte haft samma sorts problem men vi har lättare att fatta oss på varandra.

I dag har jag lägenhet och körkort, och därför dricker jag inte som förr. Bilen är mitt stora intresse och jag skulle aldrig ha råd att ha den om jag inte hade sålt tidningar. Det är det som gör att jag kan leva lite. 🍷

MARIA HAGSTRÖM

Barn svikna av vuxenvärlden

Varje år kontaktar tusentals barn som mår dåligt Bris, Barnens rätt i samhället. Det barnen oftast vill prata om är psykisk ohälsa. Det kan handla om alltifrån ätstörningar till självmordstankar. Det visar en genomgång av de kontakter som kom in till Bris via mejl, chatt och telefon under våren och hösten 2013.

Under årets fem första månader kom det in totalt 10 669 kontakter i behov av stöd. Barnen känner sig ofta enormt svikna av vuxenvärlden och det är inte ovanligt att det är under samtalet med en kurator på Bris som barnet för första gången berättar om sitt problem för en vuxen. Myndighetskontakter är ett vanligt samtalsämne, problem de upplevt sig ha med socialtjänst, familjehem, behandlingshem eller psykiatri.

PETER CEDERLIND

Kattis Ahlström.

– Många barn och unga som mår dåligt hamnar mellan stolarna. Till Bris kommer berättelser från barn som bollas runt, som känner sig maktlösa eller som inte blivit bemötta på ett adekvat och professionellt sätt. Varje sån berättelse är ett allvarligt svek från samhället, säger Kattis Ahlström, Bris generalsekreterare.

I en tilläggsrapport till FN 2014 riktar Bris kritik mot Sverige och ger förslag på hur man bättre skulle kunna leva upp till barnkonventionen. Bland annat föreslår man att socialtjänsten utvecklar sitt stöd till barn online, att socialjourer bemannas dygnet runt och att regeringen säkerställer att inga barn vräks från sina hem.

MARIA HAGSTRÖM

93700

cigaretter med cannabis och 2430 linor kokain tog Stockholms befolkning i genomsnitt under ett onsdagsdygn i mitten av februari, enligt prover från stadens avloppsvatten. Det motsvarar 66 cannabisdoser och 1,7 kokaindoser per 1000 invånare. Högst halt narkotika per invånare kissas ut i toaletterna i västra Stockholm, i Bromma inlopp. Analysen har gjorts på Karolinska universitetssjukhuset på uppdrag av Svenska Dagbladet.

Hemlösa kvinnor ställer ut på Nordiska museet

PÅ INTERNATIONELLA KVINNODAGEN förvandlades Stockholms Stadsmissions dagverksamhet för kvinnor – Klaragården – till galleri för en dag. Här ställde Klaragårdens kvinnor ut tavlor som de har målat under året. Den 2 april är det invigning för deras nästa utställning – på Nordiska museet.

– Det ska bli kul och där har många chans att se konsten, säger Stefanie Strömberg som är en av konstnärerna.

I ett års tid kommer Klaragårdens utställning att finnas på museet i anslutning till den stora utställningen Folkkonst, som visar konst både från det gamla bondesamhället och nutiden.

– Man har varit väldigt duktig på att ställa ut rika människors konst, för att det är den som har funnits bevarad. Men vi ska spegla hela svenska folket, då måste också hemlösa kvinnor vara med och få ta plats, säger Christina Araskog-Toll, museipedagog på Nordiska museet.

KVINNORNA MEDVERKAR MED ett konstverk var. På utställningen kommer det också att rulla ett bildspel med fotografier tagna av museets fotograf Karolina Kristensson, föreställande andra motiv från dem.

– De har gjort fantastiskt vackra konstverk. Där kommer det även att finnas en kort text av Stefanie Strömberg. Eftersom hon skriver så underbara dikter fick hon i uppdrag

att skriva nåt om utställningen, säger Christina Araskog-Toll.

Stefanie Strömberg, som säljer Situation Sthlm, har gått ett flertal kreativa kurser på Klaragården. Det har varit alltifrån gitarrkurs till skrivkurser och olika konstkurser.

– Jag upptäckte snabbt att jag tyckte att det var kul. Jag har nåt att göra, det är avkopplande och det är bra grupper. Vi har roligt tillsammans, säger hon.

Hon föredrar att måla med starka färger, och till utställningen på Klaragården har hon använt oljefärger och tavlor har ett religiöst tema: "Altartavla", "Djävulens hem", "Den helige ande" och "I sjunde himlen".

– Att gå kurser och delta i utställningar har gett mig bättre självförtroende, säger hon. När man är hemlös har man inte heller nånstans att hålla till om man ska måla, så det har varit jättehärligt att få den här möjligheten.

KLARAGÅRDEN ÖPPNADES FÖR 20 år sedan som en reaktion på att kvinnor och män erbjöds plats på samma härbärgen, med vetskapen att kvinnors utsatthet skiljer sig från männens. I dag är Klaragården en

dagverksamhet för kvinnor med olika bakgrund. Vissa har blivit våldsutsatta, andra har mist jobbet, blivit av med bostaden, gått igenom en skilsmässa, hamnat i missbruk eller har en psykisk eller fysisk sjukdom. Hit kommer dagligen ungefär 50 kvinnor.

– Alla vi kvinnor här har eller har haft problem, säger Ulla Ekander som ofta besöker verksamheten. Jag själv kom hit för några år sen när jag hade blivit av med lägenheten, 77 år gammal stod jag på gatan. Då träffade jag en flicka som tog med mig hit. Hjälpem jag har fått här har jag inte fått nån annanstans.

ULLA EKANDER BERÄTTAR att hon mår bättre i dag, att hon har någonstans att bo och att ett stort intresse är att delta på eftermiddagskurserna. Hon har flera gånger medverkat i den årliga konstutställningen på kvinnodagen. Om att de nu ska ställa ut i Nordiska museet har hon bara en sak att säga:

– Det blir enastående.

MARIA HAGSTRÖM

Utställningen Folkkonst **NORDISKA MUSEET** visar konst från både det gamla bondesamhället och nutiden i en stor utställning. I samarbete med Klaragården visas också en årslång mindre utställning med konstverk gjorda av kvinnor i utsatthet. **INVIGNINGEN** hålls 2 april klockan 17:30. **PÅ ONSDAGAR** efter klockan 17:00 är det fri entré till museet.

MINA DRÖMMAR

HUSBÅTEN

SOM BARN FISKADE han upp mört i Lappland och i vuxen ålder paddlade han ut till en ö i Stockholm och bosatte sig där. Att vara vid vattnet är något Situation Sthlms försäljare Tommy Erholt alltid tyckt om. Därför drömmer han nu om att bygga en egen husbåt.

En liten stuga, kanske röd, på en plattform av flytbetong. Inuti ett loft med plats för en säng så att man kan bo i den. Även på vintern. Därför behöver den också en vedspis med täljsten som gör att värmen från kvällens eldning håller ända till nästa morgon.

Och husbåten ska ha motorer starka nog att klara av att åka ut i skärgården utan att vinden drar i väg med den. Där kan han ankra någonstans, fiska från husbåten och ha en liten jolle att åka i land med.

– Det är en dröm som ska bli verklighet, säger Tommy Erholt. Det är nåt som jag tänker göra. Till hösten kommer jag antagligen att få pengar från staten och har då råd att bygga husbåten.

Tommy Erholt är en av dem som har ansökt om ersättning från staten för vanvård de utsatts för på barnhem och i fosterhem någon gång mellan 1920 och 1980.

– Jag hamnade väldigt illa ut när jag var liten, hamnade på barnhem och blev placerad på fosterhem, förlorade grundtryggheten. Då blev det inte heller mycket plugg, skolan gick åt helsicke fullständigt.

HAN UPPLEVER DET som att ingen brydde sig om ifall han gjorde sina läxor eller över huvud taget gick till skolan.

– Jag var barnvakt i stället eller städade lägenheten där jag var placerad och fick gå ner i källaren för att skotta koks i värmepannor. Där nere fanns det så här stora råttor, säger han och måttar två decimeter med händerna. De var läskiga och hade ögon som lyste röda i mörkret. Jag var tio år då.

Det var också i den åldern han började ta från fosterföräldrarnas barskåp.

– Tidigt blev spriten en krycka att stödja sig mot. Jag hade alltid en mellanöl i min ficka, för säkerhets skull. Det var inget normalt liv. Jag hade nog inga tankar eller drömmar alls om framtiden, jag levde för dagen.

Något som fick honom att må bättre var att vara ute i skogarna i Lappland där han bodde, åka båt och fiska.

– Det var spännande att fiska även om jag mest drog upp mört, säger han.

I vuxen ålder har han flera gånger återvänt till platser i norra Sverige, för att fiska öring, harr och lax. Han har tältat och lagat till fisken över öppen eld.

Sov i tält gjorde Tommy Erholt också en hel sommar på en liten ö utanför Stockholm.

– Jag hade precis muckat när jag fick en kanadensare av min kontakt-

person på Kriminalvården. Han sa "stick i väg nu". Jag fick tält och allt. Jag drog ut till Hässelby holme och en jätteliten ö där man får vara helt själv. Jag tog dit en kompis som fick

camping längre och deras dotter har kommit upp i "kompisåldern" då hon mest vill umgås med vänner, men Tommy Erholt hoppas att han får med dem på husbåten och lite fiske.

JAG FÅR ALDRIG UPP NÅN FISK NÄR MIN DOTTER ÄR MED

tälta där också. Vi fiskade, var ute på sjön och lagade mat över öppen eld. Jag var där hela sommaren. Det var helhäftigt.

TÄLTSEMESTRAR HAR HAN senare gjort tillsammans med sin fru. En gång bilade de upp genom Sverige och sedan den så kallade Silvervägen från norra Västerbotten, över mellersta Lappland och till norska gränsen i Arjeplogsfjällen.

Hans fru är inte mycket för

– Jag har fiskat många gånger tillsammans med min dotter, men då har hon helt tagit över fisket. Jag får aldrig upp nån fisk när hon är med. De gillar hennes mask bättre, säger han, skrattar och tillägger:

– Jag är så lycklig över min fru och min dotter. Jag hade inte mycket tankar om framtiden när jag var barn, men nu har jag tankar, och det viktiga är att det ska gå bra för dem.

TEXT **MARIA HAGSTRÖM**

FOTO **MARC FEMENIA**

CITAT

” Jag ansökte en gång till Sjöförmedlingen. Jag ville jobba som kapten på ett fartyg. Man skulle vara 18 år. Jag var 16 eller 17, men kunde få åka om mina föräldrar skrev under. Det gjorde de inte.”

” Man tänker att gädda inte är gott, men om man malar gädda och abborre till en fårs och gör fiskbiffar – jävlar vad gott det är. Om jag får drömma fritt skulle jag jobba med mat, jag är bra på det.”

” Jag har varit mycket i de lappländska skogarna. Tycker om att åka skidor där, ofta har jag åkt på nätterna i mänskenet. Det blir silvervitt när det är snö. Ibland var det norrsken också.”

MED EGNA ORD

POESI

En dåres förstånd

● Det krävs en dåres förstånd
att utstå en galnings vansinne

LEILA

Brödtext

● Satan för gatan
Jag måste leverera
Deadline nu på fredag

Jag skriver för bröd
Jag skriver i nöd

Inte mycket att säga i övrigt
Livet är snårigt och sjaskigt
Mår ganska taskigt

Satan för gatan
Jag måste leverera
Senast nu på fredag

LURKEN

En bekännelse

● Vi krökar och för ett jävla liv på stan.

Det gör vi fan i mig hela dan.
Det är bilden som ni fått av oss.
Delvis är det ju sant förstås.
Det är något som jag gör för att må bra.

Men ändå mår jag skit, ha, ha, ha, ha.

Det är ett helvetes hålligång hela dan.

Billigt vin smakar utav bara fan.
Och innan det blir kväll sitter jag i fyllecell.

Och innan det blivit kväll har jag fått en smäll.

På morgonen när man vaknar och inte orkar gå hem.

Det värker och svider i varenda lem.

In på bolaget för att köpa en flaska Diamant.

För att bevisa att jag inte är en fjant.

Sen är man på gång en gång till.
Undrar om man kunde få hjälp av Dr. Phil.

Det är så här jag yttrar mig.
Inget att göra åt, inget mer att säga.

MARKKU

Dikter av Lena Freij

Längsta vägen ut

● Tonårsflickan
som bara väljer den längsta vägen ut
Hon vill slippa mörkret
hon vill slippa känslan,
hon som hoppas att allting bara ska ta slut

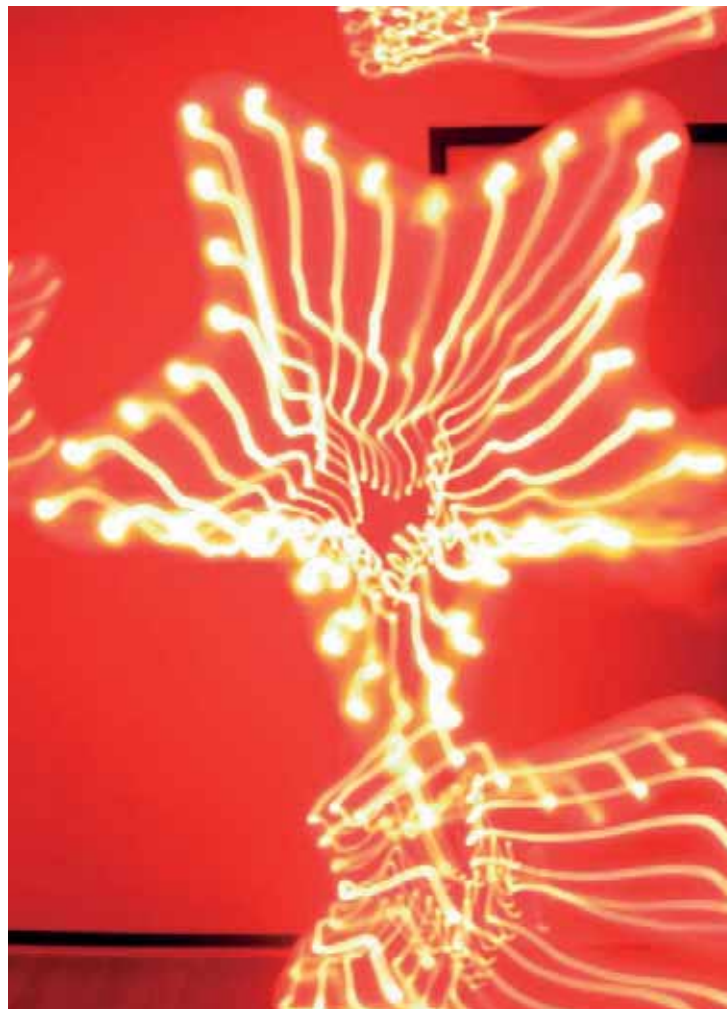
Alla blundar ingen verkar se
Hjälp mig att förklara mig snälla du
Säg att det känns värdelöst att le
Hon vandrar ganska långsamt
djupare i sin värld
Ett ljus i mörkret gör sånt lättare
Men ingen lycka ingen lyckofe
Hon är förbrukad i den här armen
Någon sa att tiden kan läka alla sår
Det är väl fel. Det känns helt fel
Det blöder mera trots att tiden går
Rädsla, tårar, ångest, gråt till sömns
Allt blir mera en plåga allt blir mer ett sår

Hon ser vår värld så hemsk och lömsk
Om kvällarna så ligger hon och ser hur stjärnor
en efter en annan bara faller ner
Hon blundar, önskar att aldrig nånsin vakna mer
Finns det ingen som ser hur hon mår,
det känns väl så
Ingen gör något alla bara går
Ingen verkar tänka hur den här flickan mår
Hon väljer alltid den längsta vägen ut

Hjälp mig att förklara mig
Säg att det känns värdelöst att le för
nu orkar jag inte vara med.

Ett stort tack

● Nu ska du som äger eller om du är delägare
På denna frisörsalong
ha ett riktigt stort tack
Det bor en vän i dig
och du har ett hjärta lika stort som en postsäck
Med tanke på att du gav mig en plattång för 399 kronor
Och ett värmeskydd
En flaska en stor kram till dig från mig

L. BOICREATIVE.COMMONS

Vill inte skriva ditt namn
för jag vill vara lojal
emot dig, okey
Dom här raderna var från
Lena Freij

Bläckad

● Jag fick höra en sak som gjorde mig lite förvånad
Visste ni att vi svenskar är dom som är mest tatuerade i hela världen

Tänkvärt

● Tack för att jag lever
Tack för mina vänner
Det är inte många jag kan lita på
Men det känns skönt att kunna ringa en vän då och då
Jag vill tacka för mat och kläder
Även för en säng
En säng har jag inte haft på länge

jag har levt i misär
Jag har även överklagat
men har fått vänta och åter vänta
Jag har faktiskt inte stått ut
Med alla mina beslut

Damen

● I dag när jag satt på Gullmarsplan kom det fram en gammal dam
Hon ville ha hjälp med att gå och handla lite matvaror
Jag sa ja direkt
Så jag köpte som hon sa frukt potatis och lite konfekt
När jag kom ut från affären blev hon så glad
Och sa att allt jag köpte var helt korrekt

LENA FREIJ

Steffi "Monaco"

Adress: -

Tel: -

Född: 8 september 1961

Om mig

Har alltid varit drogfri!

Intressen: Allt jag får möjlighet att prova på

- 1961 Föds i Stockholm
- 1976 Börjar på internatskola i Sigtuna pga mobbning
- 1981 Tar traktorkörkort
- 1982 Börjar på lantbruksskolan Bollerup-Hammenhög i Skåne
- 1983 Får lungsjukdomen lungsarcoidosis
- 1988 Gifter mig och får mitt första lägenhetskontrakt
- 1990 Min son föds
- 1991 Skiljer mig
- 1995 Blir diagnostiserad med fibromyalgi. Har mycket ont.
- 1996 Utredningshem med min son som omhändertas. Gifter om mig med min exmake, får en uppenbarelse och blir kristen
- 1998 Får träffa min son på socialtjänstens kollo
- 1999 Förtidspension, ny skilsmässa från samma man
- 2002 Förlorar vårdnaden helt och får inte ha kontakt med min son längre
- 2009 Vräks på grund av pengaproblem. Bor på vandrarhem, vandrar hela nätterna, åker på kryssningar för att få sova.
- 2010 Får hjälp att fixa tändarna
- 2012- Säljer Situation Sthlm vid Drottningatan 27

DET ÄR INTE VEM SOM HELST SOM SÄLJER SITUATION STHLM

MED EGNA ORD

POESI

Tankar till min pappa

● En jag tänker ofta på är far, fast det är tolv år sedan du lämna oss
Då menar jag mig, men också min syster, storebror och min tvillingbror förstås.
Minns när jag var liten, du var inte direkt en pappa som kramades men du visade din kärlek på annat sätt.
Jag tänker så mycket på sista åren du var vid liv, att jag borde kommit hem till dig oftare men jag gjorde inte det. Jag ångrar det så mycket, speciellt nu i dag har jag tänkt väldigt mycket på dig.
Om jag hade kommit den där kvällen som jag lovade hade vi kunnat prata med varandra lite mer.
Men den kvällen jag lovade att komma då kom polisen och hämta mig och dagen efter så blev jag släppt ifrån häktet direkt.
När jag var på väg hem till dig då kom min bror och sa att "det är ingen idé". Han kom i bilen och körde och sa att han hade hittat dig död i köket.
Du hade liksom glidit av stolen och antagligen fått en hjärtattack. Jag blev aldeles stum när han berättade det.
Men tänkte att nu får du frid och ro för jag vet att du saknade mamma som dog två år före dig.
Du ska veta att du finns i mitt hjärta älskade pappa.
Gud vad jag saknar dig.

DIN DOTTER LENA FREIJ

Pladderkafé

● Här finns ingen av min sort
Här tjasas och upprepas i all oändlighet
Driver mig längre och längre bort i min ensamhet

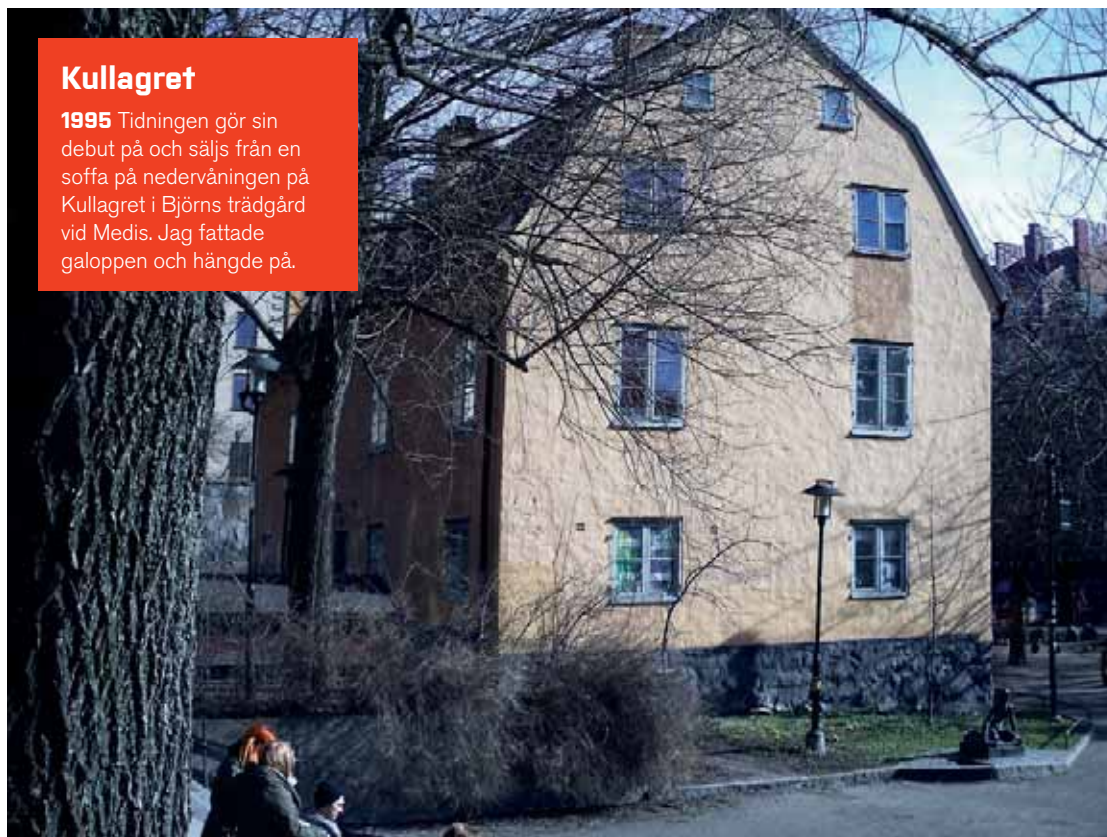
Tyst, tyst, tyst
Snälla, kan vi inte bara vara tysta
Inte ett knyst

Bara vara tysta

LURKEN

Fem situationer

● Situation Sthlms försäljare Dag Rejving – som sålt alla nummer av tidningen, läs mer om det på sidorna 44-45 – minns de fem olika adresser och redaktionslokaler som tidningen haft genom åren. Det börjar och slutar på Södermalm.

Kullagret

1995 Tidningen gör sin debut på och säljs från en soffa på nedervåningen på Kullagret i Björns trädgård vid Medis. Jag fattade galoppen och hängde på.

Kungliga tennishallen

1996 Låter lyxigt. Lokaler i Kungliga tennishallen. Men det var ett rent helvete att hitta dit och jävligt långt att gå från bussen som bara gick ibland från stan. Skrev min första text till tidningen där.

Roslagsgatan

1996-1999 Ordentlig redaktion och distribution på Roslagsgatan 48 och mycket bättre lokaltrafik. Allt fler försäljare börjar skriva på försäljarnas egna sidor, Gatuplanet.

Döbelnsgatan

1999–2009 Döbelnsgatan och läget är ännu bättre och mycket större lokaler. En gång blev jag inlåst och var tvungen att ringa vaktbolaget för att komma ut. Jag hade somnat och rörelselarmet gick när jag vaknade – vilket jävla liv det blev. Av larmet.

KORT SAGT & POESI

Misär i repris

● Misär är ... Att öppna dörren och genom tamburen se sin mamma halvsittande, halvliggandes på fotändan av sin säng, som är utan lakan. Täcket med slemmiga uppkastningar är halvt som halvt runt hennes nakna mycket magra kropp. När hon rör sig yr hudflagor omkring som snö. Vodkafaskor på golvet. Överfull askkopp. Kläder utspridda.

Hon talar med någon i telefon men luren finns inte att finna i röran. "Mamma, mamma vem talar du med?"

Inget svar.

Det blir tyst. Jag försöker prata med henne. Hon gnyr. Märker inte ens att jag är där. Det ringer på dörren. Det är sjuksköterskan från vårdcentralen som mamma tydligen pratat med. "Så här kan du inte ha det. Det är miserabelt. Jag ringer efter ambulans."

Hon vägrar, vill inte. Jag orkar inte. Jag drar.

En vecka senare sitter jag vid hennes sjuksäng när hon dör. Samma datum som sin egna älskade mor.

Äntligen ro i hennes anletsdrag.

Två och ett halvt år senare vaknar jag tre på natten. Täcket har glidit ur påslakanet, underlakanet ligger på golvet. Jag sätter mig upp. Tittar på havet av tomma ölburkar.

Historien upprepar sig. **AGNETA**

Moder Jord

● Vad händer egentligen med vår planet. Alla dessa jordbävningar, vulkanutbrott, jordskred, översvämningar och tsunamis. Vi pumpar ut olja och andra naturresurser och pumpar in vatten istället.

Jag skulle vilja jämföra detta med en bilmotor.

Tappa ut all olja ur den och fyll på med vatten.

Vad händer?

Det är klart som fan att det skär sig.

Eller?

MARKKU

Krukmakargatan

2009– Nuvarande kontoret på Krukmakargatan 34–36. Här har Situation Sthlm funnits sedan våren 2009. Tidningsdistributionen och försäljarnas kafé ligger med ingång direkt från gatan vid nummer 36. Innanför det kontor. Redaktionen flyttade just en trappa upp.

TEXT & FOTO **DAG REJVING**

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Vår på familjehemmet

● Tensta allteam beslutade att jag behövde lugn och ro, eftersom jag lider av panikångest och är hemlös. Därför placerade de mig på ett familjehem. När jag kom dit var det allt annat än lugnt där.

Kvinnan som förestod familjehemmet hade whiskyflaskor i bokhyllan. Jag tittade på flaskorna och hon frågade om jag ville att hon skulle ta bort dem. "Ja", svarade jag.

På fredagar ville hon bjuda mig på vin, jag sa nej. För mig som är alkoholist är det inte lugn och ro att bli bjuden på alkohol. Fortsättning följer om vad som hände på familjehemmet.

TONI

Demokrati eller?

● "Det kanske är en sorts fågel? Denna art trivs i alla fall bland andra sorters fåglar. Den har dock svårt att ta ansvar för, vad den ställt till med. Oftast så lämnar de sina egna problem, i andras bon! Finns det inget bo i närheten, då lämnas det på gatan".

På något konstigt sätt har dessa knäppgökar blivit politiker eller andra makthavare i vårt gemensamma samhälle.

Hur fan har det gått till?

Jag kommer inte att tåla det länge till! Rösta på dig själv och kräv att få se alla valsedlar efter valet – hittar du inte din egen, är det något skumt.

SKOGSMYRAN

6 ton

● Jag lastar 6 ton
Vad får jag för det?
168 kr, inget mer

168 kr, är det allt??
Ibland är det så j-la kallt

Jag lyfter 6 ton
Vad får jag för det?
Min rygg blir böjd; fast chefen är nöjd

168 kr, är det värt?
Nå, mitt liv är ändå... inte så kärt

LURKEN

Unga kan också bli trötta eller nödiga

VARBLI.D/CREATIVE COMMONS

● I Rågsved, där jag har min lya och mitt garage, finns det även några pubar som jag ibland besöker när jag känner för att ta en öl. När bilen står i garaget, naturligtvis.

Här i Rågsved är det lättare att bemöta sina grannar med empati, vilket gör det till ett mycket bättre ställe än innerstan. Säger du hej till någon i innerstan, så hinner inte folk heja tillbaka, för de har så bråttom. Eller är så upptagna med sina telefoner. Här ute finns det bänkar för både gamla och unga. Det är till och med så att en gammal A-lagare kan få lite lugn och ro, utan att det kommer väktare och håller ut biran. Innerstadsstressen får du leta efter. Vill du se stress, åk till T-Centralen, gången mellan fjärrtågen och tunnelbanan. Det finns knappt en bänk att sitta på, om du inte har en rullator och kan sitta på den. Men, då kommer du bli utskäld för att du stoppar upp "flytet" i stressen.

Sedan kommer vi till ett annat problem... Om du behöver gå på toa och frågar "vet du var närmaste toa ligger?". I bästa fall får du ett svar – oftast blir det ett nej. Skulle någon mot all förmodan svara ja, då kan du ge dig fan på att det kostar stålar eller att det är upptaget av någon hemlös stackare som försöker få lite mikrosömn mellan soc-besöken.

Därför gillar jag att hänga ute i Rågsved. Det är lugnare och jag vet var närmaste toalett/buske/träd finns.

DAGGE

VARBLI.D/CREATIVE COMMONS

OS ska gå i SVT

● Som ni vet så köpte Viasat sändningsrätten för OS i Sotji nyligen av IOK. Vilka är det som bygger alla sportanläggningar i Sverige? De byggs med skattepengar naturligtvis, utan skattepengar så blir det inga arenor, skidspår, ja allt som ingår.

Då är min åsikt att IOK ska inte kunna sälja till ett bolag som Viasat utan det ska säljas till SVT som alla har tillgång till. Vi, eller dom flesta som arbetar och betalar skatt, ska fan ha rätt att se OS utan att behöva skaffa kabel-tv.

Om IOK inte låter oss alla se OS

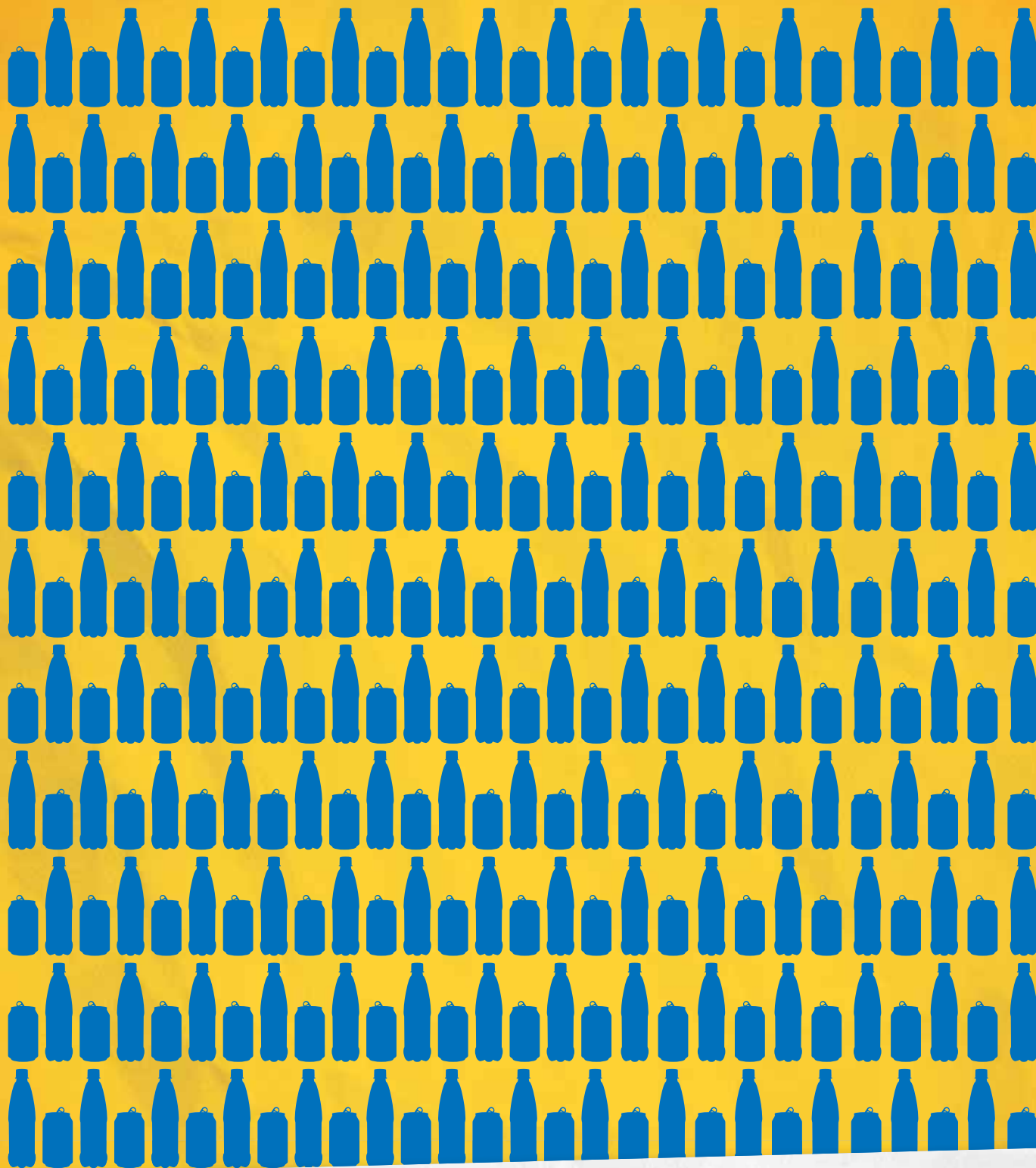
i sommar så ska vi heller inte betala några skatter till idrottsanläggningar och tränare som betalas av, ja just det, skattepengar. Jag tycker det är så jävla lågt att inte låta dom som betalar OS se det. Det kanske är dags att byta ut IOK:s styrelse och alla som är med och beslutar allting. I Sverige ska vi se OS på SVT, ingen annan kanal ska kunna få sändningsrättigheterna.

Gör dom samma sak vid sommar-OS så ska dom bytas ut omedelbart. Vi skattebetalare betalar för våra svenska deltagare. Men visst, IOK kan ju betala kalaset med Viasat-pengarna istället för våra skattepengar.

LASSE SONNEBERG

KORFANET/CREATIVE COMMONS

Har du mycket pant? *Vi hämtar den!*

Pantamera kan nu erbjuda gratis hämtning av pant hos privatpersoner, idrottsföreningar, arbetsplatser, kontor eller andra som har stora mängder pant. Pantpengarna behåller ni.

Läs mer på www.pantamera.nu eller ring 011-191980 och anmäl intresse för hämtning.

PANTAMERA

Erbjudandet gäller inte för restauranger, pizzerior eller butiker som har möjligheter att skicka pant med sina grossister eller dryckesleverantörer.

FÖRETAGSPRENUMERATION

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på denna sida? Kontakta oss:

Herman Sundgren (herman@situationsthlm.se), tel: 08-545 953 94

Abaton
PRODUKTION AB

APOTEK ♥

basreklam
SKYLtar - BILDEKORER - ARENAREKLAM

ABF
ARBETARNAS BILDNINGSFÖRBUND

**ANDERS
BODIN
FASTIGHETER**

bee

**ACADEMIC
WORK.**

Arbetsförmedlingen

BERG
FASTIGHETSJURIDIK AB

ACNE

fonden

bergkrantzarkitekter

Adecco

better work, better life

AROS WATER AB

betsson

advokatfirman Althin

ashurst

BEVAKNINGSTJÄNST

CARGLASS
Lagar stenskott & byter bilglas

Electrolux

**FRÄLSNING
ARMEN**

advokatfirman sallnäs

Beving

Carpeting
Entremattor

eyeworks

GEN LAND SYSTEM

ADVOKATFIRMAN ÅBERG & CO

BJÖRN AXÉN

CEDERQUIST

Ersta diakoni

Grönsakshallen
Sorunda

afa
FÖRSÄKRING

ASSA ABLOY

bob
reklambyrå

**CHINA
TEATERN**

FAMILJEBOSTÄDER

H2M
FASTIGHETSTEKNIK AB

AKADEMIKER
förbundet SSR

ATN

THE BODY SHOP.

**CITY
garden**

FCG
Financial Compliance Group

HAMMARBY IF

AkzoNobel

Autoexperten

BokningsBolaget

**CONTURA
BYGG AB**

frank ADVOKATBYRÅ

Alfred Berg
1803

AVJÄMNINGSTEKNIK

BOLIDEN

COWI

HAMMER & HANBORG

**ALLBA
HOLDING**

AXFAST
UTVALDA LÄGEN

Bonnier
Fastigheter

Danske Bank

HANSA PROJEKT AB

BORGSTRÖM & BODSTRÖM
advokatbyrå

Flinks JÄRN

**BO
BY**

BOTKYRKABYGGEN

DANVIKSHEM

Folkhem

Brandkontoret

JICE™

Folkpartiet

brunnberg&forshed
ARKITEKTKONTOR AB

DILIGENTIA

Fora

BTH BYGG

dina Dina
Försäkringar

FOURSIDE AB

BYGGMÄSTAREFÖRENINGEN
BF

EM
EINAR MATSSON

FV
FRAMTIDSVERKET

BYGGNADS

Capio Maria

ELMZELL ADVOKATBYRÅ AB

CARGLASS
Lagar stenskott & byter bilglas

ERSÉUS ARKITEKTER AB

förenade liv

advokatfirman sallnäs

Beving

Carpeting
Entremattor

eyeworks

GEN LAND SYSTEM

ADVOKATFIRMAN ÅBERG & CO

BJÖRN AXÉN

CEDERQUIST

Ersta diakoni

Grönsakshallen
Sorunda

afa
FÖRSÄKRING

ASSA ABLOY

bob
reklambyrå

**CHINA
TEATERN**

FAMILJEBOSTÄDER

H2M
FASTIGHETSTEKNIK AB

AKADEMIKER
förbundet SSR

ATN

THE BODY SHOP.

**CITY
garden**

FCG
Financial Compliance Group

HAMMARBY IF

AkzoNobel

Autoexperten

BokningsBolaget

**CONTURA
BYGG AB**

frank ADVOKATBYRÅ

Alfred Berg
1803

AVJÄMNINGSTEKNIK

BOLIDEN

COWI

HAMMER & HANBORG

**ALLBA
HOLDING**

AXFAST
UTVALDA LÄGEN

Bonnier
Fastigheter

Danske Bank

HANSA PROJEKT AB

KÖP SITUATION STHLM AV BJARNE VID IKEA BARKARBY

Hitta Bjarne och andra säljare på situationsthlm.se/karta

SVEPET

MARTIN THINER

Zhala debuterar med "religiös rave"

MUSIK "KLUBBSCENEN HAR VARIT LITE SOM MIN REPLOKAL OCH MIN KONSTSKOLA"

ZHALA DRAR TILL sig många nyfikna blickar när hon skriker in i hotellobbyn på Scandic Malmen klädd i mönstrade byxor och svart väst och med lång fläta prydd med gul blomma och rosa rosett. Förutom uppenbar stjärnkvalitetsutstråling har Zhala lämnat avtryck på många näthinor efter sin tv-debut på årets Grammisgala där hon och Robyn framförde Zhalas suggestiva låt "Prophet" tillsammans.

Sångaren, låtskrivaren, producenten Zhala är den första artisten som Robyn signat till sitt skivbolag Konichiwa Records. Debut-ep:n *Prophet* släpptes i slutet av februari. Zhala beskriver musiken på ep:n som "religiös rave".

– Musik med utrymme för många och olika slags känslor, säger hon eftertänksamt med sin aningen hesa röst.

Zhala har varit passionerat intresserad av musik i hela sitt liv. När hon var liten var sången hennes instrument.

– För mig är det så mycket kärlek i musik, säger hon.

Hon har studerat på LA Music Academy, turnerat som körsångare till Lykke Li. 2012 släppte hon sin första och helt egenproducerade låt "Slippin Around" på Youtube. Den stämmningsfulla, mystiska och futuristiska låten överöstes med lovord och hon utsågs till årets hetaste debutant av musikbloggen PSL. Zhala är också en välkänd profil på klubbscenen i Stockholm där hon bland annat drivit klubben Donna Scam.

– Klubbmiljön är en plats där jag fått uttrycka mig jättemycket inom form och rörelse. Klubbscenen har varit

lite som min replokal och min konstskola blandat. För mig har klubb aldrig handlat om att gå ut och ragga. Det är mer ett ställe där jag har fått kunna röra mig fritt.

Videon till "Slippin Around" gjordes av konstnären Makode Linde och textvideon till "Prophet" görs av konstnären Roxy Farhat, som också gör nästa video.

Varför samarbetar du med just konstnärer till dina videor?

– Jag har en personlig relation med båda, de förstår och hör min musik, och kan visualisera den på ett sätt

FÖR MIG ÄR DET SÅ MYCKET KÄRLEK I MUSIK

som jag vill. För mig är det viktigt att det visuella går ihop med min musik.

Vad har du för relation till Stockholm?

– Jag hatade Stockholm när jag växte upp och jag ville alltid flytta härifrån. Det kanske inte var Stockholm som egentligen var problemet. Det kanske var annat, som längtan efter den frihet man inte har som liten. Men nu älskar jag Stockholm! Jag tycker att det är en jävligt bra stad. Jag uppskattar den seriösa känslan här, att folk kan vara ganska hårda men också mjuka. Jag gillar den kontrasten. Det kanske är jag på nåt sätt. Jätteseriös men också mjuk.

MARIA LINDÉN

REDAKTIONENS
TIPS

YOUTUBE

ULF STOLT

"Between Two Ferns"

YOUTUBEKLIPP Komikern och skådespelaren Zach Galifianakis leder en talkshow. Som mest går ut på att han är elak och taskig mot sina gäster – oberäknelig, oförskämd, vill få dem att göra bort sig. Det är korta klipp, sju minuter som längst, vilket är ganska lagom.

Han och gästen sitter mellan två spretiga gröna krukväxter – Ferns – i var sin obekväm stol med ett litet lågt bord mellan sig.

Bland gästerna märks Conan O'Brien, Sean Penn, Tila Tequila, Natalie Portman, Bradley Cooper, Justin Bieber och president Barack Obama.

Grafiken tacky och åttiotal, allt lite lagom klumpigt. Det hela bygger helt på Zach Galifianakis och hans nollställda ansikte och skruvade sätt.

Räcker perfekt mellan Rådmanngatan och Zinkensdamm. Typ.

MARIA HAGSTRÖM

Bio Rio

Salong 4

BARBIO. Som att gå på bio i ett stort vardagsrum. Soffor, liggfåtöljer och saccosäckar att sjunka ner i framför en stor bioduk som visar bra aktuell film. På armlängds avstånd finns din lilla minibar med gottigheter att plocka från. Dessutom har baren i salongen full service under visningen och det går att beställa mat till filmen. Mycket mysigare än så här blir det inte!

Salong 4, som tillhör Bio Rio, ligger i Bistro Barbros undervåning på Hornstulls strand 13. Här kan man krypa ner varje fredag och lördag kväll klockan 18.

Känner man för morgonbio kan man gå lite längre upp på gatan till Bio Rios vanliga salong på söndagar och få en frukostbricka att ta med in i salongen. Bio Rio, mysigast i stan.

Dans, kampvilja och tillförsikt

Rebecca & Fiona

Beauty is Pain

★★★★ Rebecca & Fiona har blandat glossig dansmusik, feminism, identitetspolitik och en ofta trashig nittiotalsestetik ända sedan genom-brottet med första singeln 2010.

Rebecca Scheja och Fiona FitzPatrick har tagit de mest ytliga och artificiella elementen i fråga om musik och estetik – och förstärkt dem i konstruktionen av sitt Rebecca & Fiona.

De har, med sina kommersiellt

gångbara melodier, lyckats ta punken och de subversiva idealen till Stureplan – och diskoglittret till politikerveckan i Almedalen, där de bland annat öppnade för ryska Pussy Riot förra året.

Skiva nummer två, *Beauty is Pain*, är på många plan mer av ett album än debuten *I Love You, Man!*, som innehöll flera av de tidiga singlarna. Det innehåller hela 14 nya låtar, vilka spänner från tydliga nittiotalsreferenser och breakbeat till åttiotalsdoftande trummor och vinande syntar. Här

finns inga lika tydligt plakatpolitiska låtar som "Union", som adresserar utförsäljningen av allmännyttan i Stockholms stad, men ändock en och annan pepplåt.

Jag tänker främst på "Candy Love", ett slags modern, elektronisk kampsång för unga tjejer. Men också på "Dreams" och "Burning Empire".

Beauty is Pain är en skiva som lockar till dans, kamp och tillförsikt – och det, ja, det är inte så lite det.

ALEXANDRA SUNDQVIST

MUSIK

Thundermother

Rock n' Roll Disaster

★★★★ Gruppnamnet till trots låter Stockholmsbaserade Thundermother som döttrar – till medlemmarna i AC/DC. Det är ett ganska rutinerat gäng som nu skivdebuterar i en genre där pondusen är lika nödvändig som ett E-ackord.

Och pondus finns det, både i Evami Ringqvists Janis Joplin-doftande röst och i Filippa Nässils gitarrspel. Riffen har vi säkert hört förut men Evami Ringqvists vokala insats och ett inspirerat låtskrivande får stora delar av *Rock n' Roll Disaster* att lyfta.

Thundermother

DAVID BOGERIUS

Mando Diao

Aelita

★★½ Mando Diaos nya skiva *Aelita* – är superfuturistisk och superretro på samma gång. Och skivan är ett slags antites till *Infruset*, ett folk-hemsdoftande bensinmacksalbum från 2012, där Mando Diao tonsatte ett urval av poeten Gustaf Frödings dikter.

Där *Infruset*, som sålde fyrdubbel platin, hade sin utgångspunkt i en svensk vistradition och vidsträckt, harmoniska ljudlandskap är *Aelita* lite av allt det som Mando Diao vanligtvis inte förknippas med. Lite r'n'b, lite soul, lite kraut och en hel del vinande rymdsyntar.

Bland annat.

ALEXANDRA SUNDQVIST

Stefan Sundström

Nu var det 2014

★★★★½ En tjockmagad ståbas, ett jazzigt folktonspiano, trummor som varsamt tickar med, en dubblerad röst, en varsamt strängad akustisk gitarr – och i det öppna stugfönstret står Stefan Sundström med sin mjukaste röst, den han trevande när allra närmast med. Bara vid några tillfällen tar han fram sin allra bredaste Farstakäft.

Han ser det han ser från sitt fönster, tolkar sin tid, låter intrycken ligga till sig i komposten. *Nu var det 2014* är en lätt dystopisk samling folkvisor, en vacker, vemodig och väldigt svensk platta.

Det här är Stefan Sundström 2014. Bättre än många. ULF STOLT

I EN UTFORSKAD STAD

Hurula hamnade rätt

"JAG VAR 22 när jag lämnade Umeå", sjunger Robert Hurula, som har ett förflutet i punkband som The Vicious, Regulations och senast Masshysteri. Sedan några år tillbaka bor han i Stockholm.

– Det känns som att jag hamnat rätt för tillfället, det är ett av de bästa valen jag gjort att flytta hit. Jag tycker att det är härligt att bo i en stor stad där det händer mycket grejer. Stan känns fortfarande utforskad och det är så jag vill ha det. Nu hoppas jag på att fler av mina närmaste ska flytta hit.

Namnet Hurula kommer från en släkt med störst spridning i Tornedalen. Debutalbumet *Vi är människorna våra föräldrar varnade oss för* beskrivs av Robert Hurula själv som "hälften kärlek, ganska mycket uppror, lite död, på väg och punk" och släpps 26 april på vinyl med en bonus-cd.

– När jag föreställer mig att släppa en skiva så tänker jag bara på att det ska vara en lp. Jag utgår från det när jag gör omslag och sånt. Men det är bra att det följer med en cd för dem som gillar det formatet.

Det som hörs är resultatet av ett samarbete med producenten Måns Lundberg som producerade Håkan Hellströms hyllade album *Det kommer aldrig va över för mig* förra året.

– Jag känner Måns sen länge, han är min vän och vi har jobbat ihop förut. Vi flyttade samtidigt till Stockholm, så det var ett naturligt val att jobba tillsammans igen. Vi har kul och dessutom är han är den mest musikaliska människa jag vet. Han har en väldigt bra känsla.

DAVID BOGERIUS

SEX, DÖD OCH FRÖN

Kolonilott 'n' roll

ELIN UNNES ÄR rockjournalisten som överförde sitt "musiknörderi" till kolonilotten.

– Odling handlar lika mycket om sex och död som musik gör. Alla de existentiella frågorna som undersöks inom konsten och populärkulturen avhandlas ju i naturen varje dag.

Med sin bok *The Secret Gardener: dumsnåla tips för nygamla odlare* mutar Elin Unnes in ett aldeles eget hörn i hyllan för trädgårdsböcker. Hon har skrivit en rolig, initierad och personlig betraktelse om odling och biologi – där det vildvuxna och punkiga möter det odlingstekniska. Det är en resa som går via nattliga utflykter till parisiska kyrkogårdar till snigelbekämpningen vid den egna kolonilotten i Söderbrunn, Stockholms äldsta koloniområde på norra Djurgården. Allt doppat i en rå, men varm humor.

– Det är så lätt med odling om man jämför med musik, där allt redan är skrivet. Inom odlingslitteraturen så är det oftast "pynt och fluff", fina böcker där allt verkar så lätt – eller så mer teknokratisk forskning. Det finns ett stort utrymme däremellan. Odling är ju inte bara fluffigt och gulligt, naturen är egentligen ganska grym när man tänker på det, säger Elin Unnes.

Kontrasten mellan det absurda och dekadenta och de mer barnlika egenskaperna som nyfikenhet och naivitet tycks tilltala henne. I boken *The Secret Gardener* blandas bilder på vissna grödor, hjärtformade rädisor och egenodlade och gulliga pyttepotatisar med dimmiga kyrkogårdar och döda näbbdjur. Naturen är ju, trots allt, ett kretslopp – med liv lika närvarande som död.

Någonting som vi människor ofta tränger undan, menar Elin Unnes.

– Vi har distanserat oss så mycket från naturen och matproduktionen. Så mycket att vi tror att vi kan styra den, fast det egentligen är precis tvärtom. Det är ju vi som slavar under naturen. Den är superdramatisk, hela tiden.

ALEXANDRA SUNDQVIST

Elin Unnes.

CALLE BRITZ

LINDA GRÉN

Får en att fundera

Ana Udovic
Generation Ego

★★★★ I boken *Generation Ego: att fostras i en narcissistisk kultur* försöker journalisten Ana Udovic ta reda på vad som händer med barnen, skolan, familjen och föräldraskapet i en samtid där till och med entreprenörskap finns inskrivet i skolans läroplan, via termen "entreprenöriellt lärande". Vi curlar alltmör, ändå tycks dagens ungdomar höra till dem som mår sämst.

Att de allt svagare trygghetssytemen i samhället – osäkerhet på

bostads- och arbetsmarknaden etcetera – sätter djupa spår hos barn och ungdomar och deras föräldrar råder det ingen tvekan om. Ana Udovic konstaterar bland annat att den lilla kärnfamiljen blivit en allt viktigare trygghetsmarkör – och att barnen blivit ett slags boj eller livlina för de vuxna i ett samhälle där ingenting riktigt är beständigt. Vidare skriver Ana Udovic att denna "flexibilitet" (läs: osäkerhet) som präglar våra liv i ett allt mer individualistiskt (och nyli-

beralt) samhälle hindrar oss från att lyfta blicken och ta oss an de stora kollektiva frågorna. Samt lära barnen att umgås i stället för att tävla, i bildlig mening.

Ett citat ur boken, framfört av psykologiforskaren Magnus Lindwall, stannar särskilt kvar: "Självkänsla är egentligen inget vi bygger individuellt, utan den är social och uppstår i förhållande till oss själva och till vår omgivning."

Generation Ego får en att, verkligen, fundera på vilket slags samhälle vi vill ha.

ALEXANDRA SUNDQVIST

BÖCKER

Stephan Mendel-Enk
Meningen med jobbet

★★ Innehållet beskrivs på omslaget som "humortexter". Det tilltalar säkert inte alla, men läsare av "Namn & Nytt" i DN eller KTH-utgåvan *Blandaren* kan säkert hitta något här.

Killen som alla känner som "Jumpa" vill kallas vid sitt riktiga namn som är Skolgymnastik och på den vägen är det. Släng in lite underfundiga skämt från Parlamentet i

SOPHIA RUNARSDÖTTER

Stephan Mendel-Enk.

TV4 också så är vi hemma. Den röda tråden, jobbtemat, är tunn men visst hade det här kunnat vara en samling krönikor från tidningen *Chef* eller liknande.

DAVID BOGERIUS

Linda Skugge
40 – Constant Reader

★★★ Karolina Ramqvist berättar i *Vi Läser* att hon ska börja på nästa roman, men bara väntar på "en röst, en färg". Linda Skugge väntar varken på en röst eller en färg utan skriker åt de bråkande barnen att sluta

svina ner på toa och sätter i gång. Allt återgivet i *40 – Constant Reader* där Linda Skugge betraktar sina tidigare utgåvor som *Lindas Samlade: "Vad gjorde Maria Sveland 1994?"* Hon kan få alla mina gamla hatbrev och skriva en bok om dem." Det är en hyperaktiv text, men samtidigt är oerhört öppen och underhållande.

Linda Skugge.

DAVID BOGERIUS

ANNALENA ÅRSTROM

Evabritt Strandberg.

Tyvär – för flyktig, snäv och arty

The Quiet Roar

★★½ Idén är definitivt inte så tokig. En döende kvinna – gestaltad av Evabritt Strandberg – söker upp en terapeut som med en psykoaktiv substans kan få henne att liksom hallucinera tillbaka till minnen från tidigare och konfrontera sig själv som ung.

Hon väljer en episod i en ensligt belägen – men synnerligen fantastisk – stuga som liksom hänger på en bergkam med milsvid utsikt över dalar och omgivande berg. Hon och familjen, man och två barn, kom-

mer till stugan och det står ganska snart klart att relationen inte alls är fungerande.

Men sedan stannar liksom filmen av och det blir inget mer än de här fyra personerna i stugan plus det äldre självet som ömsom bevitnar händelserna, ömsom talar med sitt unga själv och maken från det perspektiv hon nu har om det som hon ser ske.

Det händer liksom ingenting så pass avgörande där att man begriper varför hon – när hon nu kan ta sig tillbaka i sitt eget liv – väljer just det här tillfället. Oklart också vad det

betyder för henne att få komma tillbaka dit igen.

Det är fåordigt, synnerligen bildburet – förvisso elegant och vackert filmat – men manus och berättelse saknar riktning, når inte fram. Den intellektuella födan kan egentligen sammanfattas med några meningar ur valfri intervju med Agneta Sjödin: "Jag var rädd och vågade inte älska, så jag lämnade för att inte bli lämnad själv."

Synd. För idén är spännande. Men som den hanterats blir den för oätkomlig för tittaren. För flyktig, snäv och arty.

ULF STOLT

FILM

The Selfish Giant

★★★★★ De engelska 13-åringarna Arbor och Swifty blir relegerade från skolan och inga är egentligen gladare än de. De börjar stryka omkring i området och samla metallskrot åt den lokale, ej helt renhåriga, skrothandlaren som driver på duon med hot och löften.

Det som först verkar vara en lukrativ väg ut ur den moderna fattigdomens sjuvågaste kvarter blir snart en fälla.

Clio Barnards debut är ett imponerande litet mästerverk som först slår till hårt, hårt och sedan biter sig kvar, länge, länge.

HENRIK EMILSON

Optimisterna

★★★★½ Goro siktar och slår till volleybollen som far över nätet och ger laget ett serveess. Inte illa. För en tjej som är 98 år gammal.

Optimisterna är en norsk grupp kvinnor som på äldre dagar börjat spela volleyboll. Lagandan är stark och blir ännu tajtare med kaffe, dopp, sång och virkande. Den stora utmaningen kommer när de ska möta ett annat seniorlag, Krutgubbarna från Sollentuna.

Vem som vinner? Det ser du i denna varma, genomtrevliga dokumentär om att det aldrig är för sent att börja.

HENRIK EMILSON

Nånting måste gå sönder

★★★★★ Vägen fram till den villkorslösa kärleken är inte alltid snitslad med tryggt elljus. För Sebastian innebär vägen dit många sidospår, fallgropar och ibland famlande i mörker.

Det handlar lika mycket om att bli sedd som om att hitta sig själv, även om det krävs total utsatthet och smärta för att nå fram.

Ester Martin Bergsmark visar med sin tredje fullängdare att han kan berätta en historia som på ytan tycks vara nischad, men som i grunden är universell, och han gör det både varsamt och stilfullt säkert.

HENRIK EMILSON

RAGNARÖK

Syndafloden i Noah.

Naturens hämnd

PÅ FILM HAR vi ofta sett jorden drabbas av katastrofer.

Om det så är polarisar som smälter i *The Day After Tomorrow*, jordbävningar i bland andra *Jordbävningen*, mayakalendern som tar slut i 2012 eller kometer i *Deep Impact* och *Armageddon* som tar sig igenom vår atmosfär med förödande resultat.

Noah, om syndafloden som sköljer över jorden, och *Pompeji*, om vulkanen Vesuvius som ödelade den närliggande staden år 79 e.Kr är två bioaktuella filmer som i mastodontformat visar hur mänskligheten blir rejält omskakad av naturens och Guds krafter. Att filmskaparna gillar att släppa lös tyfoner och tornador på biouken är enkelt att förstå.

Film är ett bildmedium och katastroferna – om det är tsunamier eller anfallande råttor – är visuellt maffiga och dramatiska. Men film är också en konstform som speglar vår samtid. När manusförfattarna målar upp ödeläggande hot från naturen eller invasioner av illvilliga djur är det ganska enkelt att dra paralleller till verkligheten.

Under till exempel McCarthyeran i Amerika handlade det om hotet från kommunismen och efter 11 september 2001 om kampen mot terrorism. Filmer med muterade djur som slår tillbaka, ofta på grund av läckande radioaktivitet, är mångt och mycket en symbol för människans dåliga miljösamvete.

I dag står vi inför klimatförändringar och osäkerhet kring hur dessa kan påverka våra liv och planeten. Noah ser katastrofen komma och filmen blir en påminnelse om vad som händer när vi inte gör som vi borde.

Pompeji påminner oss också om att inte mucka med naturen och Moder Jord, för inget kan hejda henne när hon slutar vända andra kinden till. **HENRIK EMILSON**

Gatan och brottsligheten genom åren

MORD

VAR: STADSMUSEET, RYSSGÅRDEN, SLUSSEN
VAD: STADSMUSEET I STOCKHOLM HAR SOM MÅL OCH ÅTAGANDE ATT "LEVANDEGÖRA STOCKHOLMS HISTORIA, STOCKHOLMARNAS

LIV OCH ANDRA ASPEKTER AV STADEN OCH DET URBANA LIVET. SKUGGSIDAN – EN UTSTÄLLNING OM GATANS BROTT PÅGÅR TILL 11 JANUARI 2015
NÄR: ÖPPET TIS-SÖN 11-17, TORS 11-20

ETT PISTOLSKOTT SMÅLLER av, man hör mekaniken som rör sig och hylsan från revolvern som faller ner på marken.

Så börjar utställningen på andra våningen om den brottslighet och kriminalitet i Stockholm som funnits genom århundradena. Utställningen tar ett ganska stort grepp om ämnet och ger historiska tillbakablickar på brottsligheten i Stockholm. Den sätter samman det som sker i dag med andra brottsliga skeenden i staden genom åren och visar att det inte är en så stor förändring som skett vad gäller typen av brottslighet – men samhället där brotten begås, och dess syn på dem, har radikalt förändrats över tid.

Både synen på brotten, straffen och förövarna. Och i viss mån vilka som utför vissa brott. Och varför.

I en monter sitter ett medeltida fångsel, en sorts brynja av kedjor och bojor som man kunde tvingas bära om man dömts för brott som fylleri, svordomar, slagsmål eller osedligt leverne. Där finns också eldvaktens halsjärn – en stång med en ringformad gripklo längst fram, som kunde användas för att ta fast brottslingar.

I ett av rummen rullar filmer där fyra ungdomar från Järvaområdet talar om trygghet och otrygghet, om hur omvärldens blickar på dem påverkar deras självbild och självkänsla. På en vägg sitter klassiska tidningsbilder från välkända Stockholmsbrott – maskeradbalen, Stureplans-

morden, Norrmalmstorgsdramat, Palmemordet, styckmordet på Catrine da Costa.

En skylt berättar att glödlampan förändrade staden 1920 – det blev ljusare om natten, vilket påverkade brottsligheten.

Man kan läsa om farliga platser i stan. Ungefär där Stureplan i dag ligger låg Träsket, där "Pudrettkärringar" – ofta straffade kvinnor – tömde latrintunnor och där fattigdom och kriminalitet frodades. I slutet av 1800-talet rensas platsen och döps om till Roslagstorg.

På vägen ut kan man lyssna på före detta kriminella personers berättelser. Pierre från Tjuvgods är en av dem som berättar. Om kriminalitet och vad som fick honom att sluta med det. Också några ungdomar från Ung X-cons berättar om sitt kriminella liv och varför de slutade med det.

Här finns också berättelser om hur vi sett på straff. Varför brottslingar vid en tidpunkt dömdes till straffarbete och varför man senare kom fram till att kriminalvård, med tanken och målet att bryta en kriminell livsstil, ansågs lämpligare.

Stockholm är en farlig plats. Med kriminalitet, prostitution, tjuvar, rånare, misshandlare, dynamitardar, barnamördare, bankrånare och bedragare.

Men så har det – mer eller mindre – alltid varit. Tydligt.

TEXT **ULF STOLT** FOTO **MAGNUS SANDBERG**

SKEV BILD AV VIN

I relation till druvorna

NATURVINER HAR BLIVIT allt vanligare på svenska restauranger.

Samtidigt finns det en handfull inhemska vinimportörer som specialiserat sig på naturligt vin, gjort på ekologiska eller biodynamiskt odlade druvor och utan tillsatser i produktionen.

Inom vinvärlden pratar man om en ny global rörelse.

Någonting som vinkännaren Emil Broomé och journalisten Emil Arvidson tittar närmare på i reportageboken *Naturligt vin*.

– Numera kliver folk in på Systembolaget för att köpa vin i en trelitersplastpåse som är tjuvig eller roligt förpackad. Samtidigt finns det en föreställning om att de finare vinerna görs "på ett slott nånstans". Folks bild av vin är ganska skev. Människor har kommit ganska långt från bilden av vad vin egentligen är. Med vår bok har vi velat lyfta fram människorna och druvorna, relationen däremellan. De som gör vinet – och hantverket bakom det, säger Emil Broomé, vinimportör vid Vin & Natur med en bakgrund som sommelier.

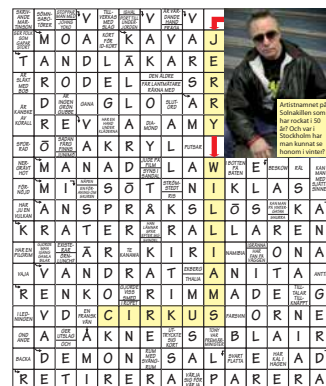
Men vad är då "naturligt vin"?

– En kort definition är att det är vin gjort på ekologiskt, alternativt biodynamiskt, odlade druvor. Målsättningen är att vinet ska vara så "naturligt" som möjligt. Därför tillsätter man exempelvis ingen jäst utan låter vinet jäsa naturligt. Man manipulerar inte heller vinet eller styr dess smak, vilket man ofta gör vid produktionen av konventionellt vin, säger Emil Broomé.

ALEXANDRA SUNDQVIST

Lösning kryss #199

Se förra numrets vinnare på s. 57.

"Det är en mörk och härlig passionshistoria"

SEDAN KAJSA GRYTT slog igenom med punkgruppen Tant Strul på åttiotalet har hon gett ut flera skivor, hon har skrivit pjäser, poesibok och självbiografi. Nu i april kommer hennes första roman *Nio dagar, nio nätter* ut.

– Det är en rafflande historia, kryddat med sex, droger och kriminalitet, säger hon.

Romanen handlar om två syskonpar i Stockholm. Det är Alex som levt bland Stockholms kriminella och hans syster Lina som är drogfri men varje dag krigar mot heroinet. Det är också Ulrika som lever ett ensamt karriärsliv i reklamvärlden och hennes bror rockmusikern Richard.

– Det är en ganska erotisk historia där man dras in i relationen mellan Ulrika och Alex. Det handlar om ensamhet och strävan efter möten, men svårigheten att mötas. Det handlar om klass, makt och mannen som objekt. De män som har en ganska tuff yta men som ofta är vilsna inuti, för att man inte kommunicerar känslor. Det har varit yta och jargong och tidig fostran av kompisar. Alex är rätt övergiven. Det är många som inte ser manliga strukturer eller ett gemensamt problem som man bör ta tag i. **Det finns ofta en politisk drivkraft bakom det du gör, finns det även det i den här boken?**

– Egentligen är den inte uttalat politisk. Det är en mörk och härlig passionshistoria. Den kanske är en kioskroman. Det är en historia om

RETIKONELLA PERÄNDER

människor, men många skulle behöva läsa om de här personerna.

Bokens Lina har ett heroinmissbruk bakom sig. Har du mött henne i verkligheten?

– Jag har jobbat med behandling, men hon är inte nån som redan finns. Lina har ett drogfritt år och bor på ett boende. Hon har levt på gatan, hon är hemlös, hamnar plötsligt på kåken och börjar försöka ändra sitt liv. Det stora jobb man gör när man ska bryta ett sånt liv har jag en sån extrem respekt för. Och hon är nog den jag tycker bäst om i boken, hon är den som gör det största reflekterande arbetet, den som tar nåt slags ansvar för det hon gör. De andra, speciellt Ulrika och Alex, har många illusioner om sig själva.

På vilket sätt är det en berättelse om klasskillnader?

– Kvinnan är 43 år och jobbar inom reklamvärlden. Mannen är 28 år och har en kriminell bakgrund och ingen utbildning. Det som då sker rent statusmässigt, vad vi har med oss, vad vi har för möjligheter och hur vi behandlar varandra.

Hur har det varit att skriva en roman?

– Härligt och roligt. Medan jag håller på är jag ganska hejdlös och självsäker. När jag är i en kreativitet finns det inget "jag kan inte", jag bara öser på. Men nu är det läskigt att släppa. Vi får se hur boken tas emot, men jag har redan en ny historia som har börjat i huvudet.

MARIA HAGSTRÖM

FILM PSYKOANALYSERAS

Titta terapeutiskt

ETT ÅTERKOMMANDE EVENEMANG på Zita och Bio Rio är Analysera mera som arrangeras i samarbete med Svenska Psykoanalytiska föreningen. Filmvisning följs av diskussion ihop med publiken.

Cecilia Hector, psykolog och psykoterapeut, hur väljer ni ut filmerna som analyseras?

– Vi väljer filmer ur respektive biografis aktuella repertoar utifrån att vi helt enkelt tycker om filmen. Det har visat sig att de flesta goda filmer ger underlag för intressanta reflektioner och samtal ur vårt psykoanalytiska perspektiv. Spelfilm är ju precis som drömmar bildsatta fantasier, och drömmar är alltid givande för oss psykoanalytiker att utforska eftersom de ger oss ett av de bästa tecknen på att vi alla under vår rationella yta har ett utforskat hav av omedvetna impulser och fantasier.

Finns det regissörer som är speciellt intressanta att analysera?

– Det finns flera regissörer som själva är uttalat intresserade av psykoanalys, som Lars von Trier, Woody Allen och Bernardo Bertolucci, bara för att nämna några av de mest kända. Här hemma utmärker sig Suzanne Osten som en regissör där psykoanalysen spelat stor roll. Självt tycker jag just nu att Michael Haneke med sin *Amore* och tidigare *Det vita bandet* och *Dolt hot* är fantastiskt rik på infallsvinklar för en psykoanalytiker.

HENRIK EMILSON

FOTNOT: Se respektive biografis program för nästa Analysera mera.

ZELDA AV LINA NEIDESTAM

Gruvarbetare

Betongmöbelgjutare Josefin
Hålfwordson, 34 år, i Vasastan

BRILJANT

– Betong är mystiskt. Varje gång jag gjuter blir det olika även om jag tycker att jag gör på samma sätt. I början fick jag göra om många gånger innan jag lärde mig hur materialet funkade. Ibland blev det skört och gick sönder.

– Bordsskivorna ligger i gjutformen en vecka för att brinna. Då är betongen varm och jag måste vattna den varje dag. Efter det tar jag ur bordsskivorna ur formen och låter dem torka i en vecka. Sen går jag lös på dem med sandpapper. Det är den mest tidskrävande delen av processen, men också rolig. Först då ser jag vilken nyans och struktur bordsskivan fått. Det finns par som kommer till butiken om och om igen i väntan på att jag ska ha fått fram exakt den grå nyans de vill ha. Varje bord jag tillverkar är unikt.

– Tidigare jobbade jag med ekonomi på H & M, men jag kände att jag behövde luft. Det var inte min grej att sitta på kontor längre. Att det blev just betong var inget medvetet val. Jag behövde ett soffbord hemma och tänkte att jag kunde lika gärna försöka gjuta ett själv. När mina syskon och kompisar såg det ville de också ha ett och till slut tillverkade jag bord och la ut på Blocket och Instagram. Eftersom folk som skulle köpa borden ville se dem innan skaffade jag en källarlokal i Vasastan och startade mitt företag, Betonggruvan.

– Att jobba med betong är skitigt, blött, jävligt och härligt. Det är roligt att göra riktiga saker. Jag får inte inspiration av att springa på mässor, det är verkligheten som inspirerar mig. Mina bord har inga namn, men egentligen borde det första soffbordet heta Katja efter min kompis som beställde det.

– Betong är starkt, men känsligt för väta. Fläckarna på ett bord visar vad som hänt med det och ger en personlig patina.

BERÄTTAT FÖR **GERD ERIKSSON**
FOTO **JOEL NILSSON**

DÅTID STHLM

APRIL 1995

PRÄSTEN MA OFTEDAL ordnar konsert i Fisksåtra kyrka med Latin Kings. Hon berättar att de förberett det hela med att "måla graffiti på kyrkfönstren".

En trebarnspappa i Enskededalen misshandlas svårt med en planka och får livshotande skador. Hans pannben är krossat och mannen är svårt nedkyld när han hittas medvetlös av ett tidningsbud. Enligt polisen är överfallet helt oprovocerat.

Fredrika Bremerförbundet uppvak- tar Finansdepartementet och kräver att sambeskattningen av förmögen- het ska slopas.

Endast ett av 59 anmälda fall av diskriminering i krogkö har lett till åtal. 7 av de fallen las ner eftersom förundersökningen inte blev klar på två år och brottet preskriberades. I endast 4 av fallen har krogvakterna hörts som misstänkta, i övriga fall har de hörts som vittnen eller bara upplysningsvis.

Alkoholläkare Jan Balldin tror på "en revolution inom detta område" vad gäller ångestdämpande mediciner som vid forskning visat sig fungera bra som hjälp mot drog-, alkohol- och rökbegär.

En 33-årig kvinna är den första person som under rättegången mot Stureplansmördarna pekar ut Tommy Zethraeus som den som sköt: "Jag känner igen hans blick, jag känner igen honom".

E-Type tar hem tre priser – bästa låt, bästa nykomling och bästa dans- artist – av de sju han är nominerad till på Dance Music Awards på Berns.

Att Lasermannen ska dömas till annat än livstid är enligt åklagare Krister Petersson uteslutet.

DEN SÅ KALLADE förortssvenskan breder alltmer ut sig – även svenskar och invandrare i andra generationen talar numera så. Ord som para, kitarn och abou blir allt vanligare i ungdoms- mars språk.

Renoveringen av Kaknästornet är

Ann-Louise Hanson uppträder, utom tävlan, på melodifestivalen 13 april i Stockholm.

klar – ny betong har förstärkt fasa- den och man har tagit bort rost från armeringen. Plus att en ny restaurang öppnats i nya, uppfräschade lokaler.

Tidningen *Pop* tar täten i utveck- lingen av internet och väljer att lägga ut hela tidningen med bilder och tex- ter på nätet. I anslutning till en lång intervju med Lisa Nilsson finns ett 45 sekunder långt ljudklipp att ladda

ner, från låten "Den här gången". Nedladdningen tar 12 minuter.

En rapport från OECD visar att i jämförelse tar svenska ungdomar färre examen från universitetsut- bildningar på tre år eller mer än ungdomar i övriga OECD-länder.

I Grimsta ringer ett äldre par poli- sen och klagar på att ungdomarna kör cross på gångbanorna. Enligt

ATT LASER- MANNEN SKA DÖMAS TILL ANNAT ÄN LIVSTID ÄR ENLIGT ÅKLAGARE KRISTER PETERSSON UTESLUTET.

vakhavande befäl är det likadant varje år, "ett säkert vårtecken". Oklart om han menar klagomålet eller crosskörningen.

Tre dykare från Palmegruppen dyker i Albysjön i jakten på revolvren som kan ha använts vid Palmemor- det. Tipset kom från en 20-årig man som badat där sommaren 1986 och då, enligt uppgift, hittat en stor revolver i vattnet.

62 PAR SPELAR bridge på St Eriks bridgeklubb på långfredagen. Det vanligaste resultatet var att nord-syd spelade ett lågfärgskontrakt, med ruter eller klöver som trumf, med en straff. Så skedde vid fem bord.

Wårdshuset Godthems fyråratters påskmeny kostar 195 kronor.

Magikern Joe Labero har bara ett tjugotal föreställningar kvar av *A Magic Night* på Berns. 346462 besökare har sett 616 föreställningar.

Pensionär Hakon Saxlund får hjälp av 19-åriga Johan Ripås att få tidningar och böcker lästa för sig. Detta är en del av ett ungdomsprojekt.

En stationär Macintosh Performa- dator med 8 MB internminne och 250 MB hårddisk kostar 15969 kronor. Då ingår tre månaders telefonsupport samt en interaktiv CD med Uno Svenningsson. **ULF STOLT**

APRIL

1976 Romanen *Jack* av Ulf Lundell ges ut. Innan året är slut har den slagit försäljningsrekord för en debutroman.

1907 Majblomman börjar säljas för första gången.

1961 Under ledning av dykarbasen Fältling bärgas regalskeppet *Wasa* vid Kastellholmen.

"Kändisarna på omslaget är inte intressanta"

Vart är du på väg?

– Jag ska luncha med en kompis på restaurang 91:an på Ringvägen. Vi ska äta raggmunk med fläsk och rårörda lingon. Sen ska jag tillbaka till mitt jobb på SEB kort.

Vad gör du på fritiden?

– Spelar handboll i kompisgänget Notlob i division 4.

Köper du alltid tidningen här?

– Nej, jag brukar köpa den av en säljare i

**UTANFÖR RINGEN,
SKANSTULL, 11.45**
NAMN: AnnaLena
Andersson
ÅLDER: 47 år
BOR: Täby

Arninge centrum. Men jag har inte sett honom på ett tag så i dag fick det bli här.

Vad läser du helst i den?

– Om olika guldkorn i Stockholm. Jag har bott här i hela mitt liv och får ändå tips om platser eller företeelser som jag inte kände till. Sen tycker jag om att läsa de hemlösas historier. Kändisarna på omslaget är jag inte särskilt intresserad av.

TEXT GERD ERIKSSON FOTO MAGNUS SANDBERG

Ju mer vi sparar miljön desto mer sparar du.

Vår miljöpolicy: Sveriges billigaste matkasse.

När det är hållbart för din plånbok är det lätt att välja ekologiska varor. Därför har vi på Willys sett till att vår affärsidé, Sveriges billigaste matkasse, även är grunden för hur vi jobbar med miljö. Så nästa gång du vill vara snäll mot både plånbok och miljö, ta en extra titt på våra låga priser, du får mer för pengarna än du tror!

Utmärkta varor ska vara märkta med lågt pris.

Vår ambition är att sälja Sveriges billigaste ekologiska matkasse. Totalt har vi därför närmare tusen ekologiska och miljömärkta varor till ovanligt låga priser. I vissa produktgrupper, till exempel diskmedel, tvättmedel och hushållspapper har vi faktiskt bara miljömärkta varor. Dessutom har vårt eget ekologiska varumärke, Garant Eko, ett stort utbud till riktigt lågt pris.

Willys: Ett bra val för miljön.

När du handlar på Willys gör du inte bara din plånbok en stor tjänst. Du gör även en insats för miljön. Vårt miljöarbete har resulterat i att alla våra butiker uppfyller kraven för Bra Miljöval, en av Sveriges tuffaste miljömärkningar. Bland mycket annat innebär det att vi väljer bort varor som är dåliga ur miljösynpunkt och att vi jobbar aktivt med energibesparing och källsortering.

Bra Miljöval

Du tjänar på att vi sparar energi.

Lock på kylar och frysar, värmeåtervinning och energisnål belysning är tre bra exempel på hur vi sparar energi, men detta är långt ifrån allt vi gör. Faktum är att vi gjort, och gör så mycket, att vi nu har branschens mest energieffektiva butiker. Det tjänar både du och miljön på. För när vi använder mindre energi minskar vi våra kostnader och kan pressa våra priser i butikerna ännu mer.

Vi undviker svinn till varje lågpris.

Att slänga mat är bland det värsta vi vet. Därför jobbade vi med att minska svinn långt innan det blev en miljöfråga. Med tiden har vi blivit riktigt duktiga på det. Skulle något ändå behöva slängas ser vi till att ta hand om det på bästa sätt. Till exempel försöker vi se till att matavfall blir biogas.

Tusentals röda priser men inte en enda rödlistad fisk.

Du kan vara helt säker på att aldrig hitta fisk som är rödlistad av Världsnaturfonden hos oss. Däremot har vi mycket ekologisk eller MSC-märkt fisk. Självklart till Willys låga priser, så det blir extra lätt att välja rätt.

Vill du läsa mer om vårt miljöarbete? Surfa in på willys.se/miljo

WILLYS

Vår affärsidé: Sveriges billigaste matkasse

PRESENTERAS
I SAMARBETE MED:

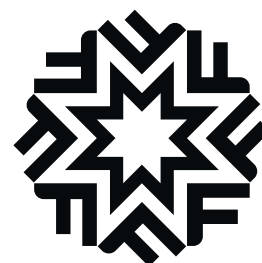

Foto: Roger Ballen

Roger Ballen's Theater of the Absurd

Med svartvita fotografier fångar Ballen efterkrigstidens absurda teater. Han visar upp en tragikomisk värld som saknar ideal, renhet och syfte. En värld där människor och djur är föremål för de mest ologiska företeelser.

T-bana Slussen, Stadsgårdshamnen 22 | Öppet söndag–onsdag 9–21, torsdag–lördag 9–23

Fotografiska

HUVUDPARTNERS

LUMIX

SAMSUNG

PARTNERS

Clear Channel

Audi

LINDAHL

accenture

EY
Building a better
working world

TELE2